

ΤΕΙ ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΚΣΕΟ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: Η επίδραση του τουρισμού στην κοινωνική και οικονομική εξέλιξη
του Ρεθύμνου.**

Φοιτήτρια: Χρυσή Φουντεδάκη Α.Μ 15704

Επιβλέπων καθηγητής: Ευάγγελος Πολίτης

ΤΕΙ ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΚΣΕΟ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ

**Η επίδραση του τουρισμού στην κοινωνική και οικονομική εξέλιξη του
Ρεθύμνου.**

Φοιτήτρια: Χρυσή Φουντεδάκη Α.Μ 15704

Επιβλέπων καθηγητής: Ευάγγελος Πολίτης

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	iii
ΕΙΚΟΝΕΣ.....	iv
ΠΙΝΑΚΕΣ.....	v
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	vi
ΚΕΦΑΛΑΙΟ. 1: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	1
1.1 ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.....	1
1.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	2
1.2.1 Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	4
1.3. ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	7
1.3 ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑΞΙΔΙΩΤΩΝ.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΡΕΘΥΜΝΟΥ	15
2.1 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	15
2.1.2 Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	16
2.1.3 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΡΕΘΥΜΝΟ	18
2.2 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	23
2.3 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΡΕΘΥΜΝΟΥ	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΞΕΛΙΞΗ: ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥ ΡΕΘΥΜΝΟΥ ...	25
3.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	25
3.1.1 ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	26
3.1.2 ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	27
3.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.....	29
3.2.1 ΘΕΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	29
3.2.2 ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	29
3.3.ΕΡΕΥΝΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	30
3.3.1 ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΔΟΘΗΚΑΝ	31
3.4 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΑ.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	40
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	42
ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	42
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	43

ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 1. Ερωτηματολόγιο για τουρίστες.....	31
Εικόνα 2. Ερωτηματολόγιο για τουριστικές επιχειρήσεις	31

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1. ΠΟΣΑ ΑΤΟΜΑ ΑΠΑΣΧΟΛΕΙ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣ ΣΑΣ;	33
Πίνακας 2. ΠΑΡΑΤΗΡΕΙΤΕ ΑΥΞΗΣΗ Ή ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΦΕΤΟΣ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΜΕ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ;	33
Πίνακας 3. ΓΙΑΤΙ ΕΠΙΛΕΞΑΤΕ ΤΟ ΡΕΘΥΜΝΟ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ;	36
Πίνακας 4. ΤΟ ΡΕΘΥΜΝΟ, ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ, ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗ:	37

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η επιλογή του θέματος για την παρούσα πτυχιακή έγινε με τη βοήθεια της κ. Βάθης. Θεώρησα πολύ ενδιαφέρον το να πραγματοποιήσω μια δευτερογενή έρευνα για τον τουρισμό του Ρεθύμνου που είναι και ο τόπος από τον οποίο κατάγομαι αλλά και στον οποίο ζω μόνιμα. Έτσι, ήθελα να μελετήσω το πώς έχει μετασηματιστεί η κοινωνία του Ρεθύμνου τα τελευταία χρόνια, με την επέλαση του τουριστικού φαινομένου.

Αναλυτικότερα, η παρούσα εργασία αποτελείται από τρία κεφάλαια. Αρχικά η πτυχιακή ξεκινάει με μία μικρή Εισαγωγή στην οποία παραθέτω κάποιες λέξεις-έννοιες κλειδιά. Στο πρώτο κεφάλαιο περιγράφω τι σημαίνει Τουρισμός, την έννοια του, τα είδη του τουρισμού και τέλος πόσο σημαντικός είναι ο Τουρισμός στην οικονομία του Ρεθύμνου. Στη συνέχεια στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρω τις θετικές και αρνητικές επιπτώσεις που έχει ο τουρισμός, όχι μόνο στην οικονομία, αλλά και στο περιβάλλον και στην κοινωνία του Ρεθύμνου.

Οι θετικές οικονομικές επιπτώσεις, με την ανάπτυξη του τουρισμού, επιφέρουν την αύξηση του εισοδήματος, την δημιουργία πρόσθετης απασχόλησης, την περιφερειακή ανάπτυξη, την δημιουργία και βελτίωση έργων υποδομής και τέλος την εισροή ξένου συναλλάγματος. Αλλά όπως όλα έχουν και τα καλά και τα κακά τους, έτσι και στον τουρισμό υπάρχουν και οι αρνητικές επιπτώσεις. Μερικές από αυτές είναι ο κίνδυνος από την υπερβολική εξάρτηση από τον τουρισμό, εποχιακές διακυμάνσεις, άνοδος των τιμών των αγαθών κ.α.

Στο τελευταίο κεφάλαιο εξετάζεται ο Αγροτουρισμός, ως μια μορφή εναλλακτικού τουρισμού, η φιλοσοφία του και η ανάπτυξη του στην Κρήτη. Ο Αγροτουρισμός επέφερε τεράστια ανάπτυξη στην περιοχή του Ρεθύμνου και άνθισε την οικονομία του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ. 1: ΘΕΩΡΗΤΗΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

1.1 ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

¹Υπάρχουν λίγοι οικονομικοί τομείς που δημιουργούν τόσο μεγάλη προστιθέμενη αξία, θέσεις εργασίας και συνάλλαγμα για ένα τόσο μικρό κόστος όσο ο Τουρισμός. Όλα τα τουριστικά προϊόντα και υπηρεσίες που καταναλώνονται από ξένους επισκέπτες είναι εξαγωγές που δεν έχουν το κόστος διανομής και μεταφοράς σε άλλες αγορές όπως γίνεται με άλλα προϊόντα.

Περίπου στη δεκαετία του '70, εμφανίστηκε μία νέα αντίληψη στην πολιτική του τουρισμού, η οποία είχε ως αφορμή τις κοινωνικές, περιβαλλοντικές και πολιτισμικές επιπτώσεις που επέφερε η έντονη τουριστική δραστηριότητα σε κάθε περιοχή. Η ανάγκη αυτή στις μέρες μας είναι πλέον απαραίτητη και βρίσκει εφαρμογή στην Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη.

Επίσης, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η τουριστική ανάπτυξη της Ελλάδας βασίστηκε στο μεγαλύτερο μέρος της στα ελληνικά νησιά, τα οποία διαθέτουν ένα πολύ μεγάλο πλεονέκτημα, που δεν είναι άλλο από τον ήλιο, τη θάλασσα και τους φιλόξενους ανθρώπους.

Τέλος, τα νησιά χαρακτηρίζονται από έντονη νησιωτικότητα, δηλαδή από μικρό μέγεθος, περιφερειακότητα και ιδιαίτερη βιωματική ταυτότητα των κατοίκων τους. Έτσι το γεγονός αυτό οδηγεί σε μια πολύ ευαίσθητη ισορροπία ανάμεσα στο περιβάλλον, την οικονομία και την κοινωνία, μια ισορροπία που αν διαταραχτεί θα επιφέρει πολύ μεγάλες αλλαγές και μετασχηματισμούς στην δυναμική και την δομή όλου του συστήματος.

Ένα πολύ αντιπροσωπευτικό παράδειγμα ελληνικού μέρους με έντονη τουριστική δραστηριότητα είναι το Ρέθυμνο Κρήτης. Ένα μέρος το οποίο έχει δεχτεί πολλούς μετασχηματισμούς και πολλές αλλαγές. Στην προσπάθεια λοιπόν

¹ Airy D., Education for Tourism Development,(2000), University of Surrey

των κατοίκων του να διαφυλάξουν το περιβάλλον αλλά και την πολιτισμική κληρονομιά τους, έχουν αναπτύξει διάφορες εναλλακτικές μορφές τουρισμού με κυριότερη όλων, τον Αγροτουρισμό.

1.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο Τουρισμός όπως τον ξέρουμε σήμερα είναι κατεξοχήν φαινόμενο του 20 αιώνα. Η αρχή μαζικού τουρισμού ξεκίνησε στην Αγγλία κατά την διάρκεια της βιομηχανικής επανάστασης με την άνοδο της αστικής τάξης και τη σχετική φθηνή μεταφορά. Η δημιουργία της εμπορικής αεροπορικής βιομηχανίας μετά τα τέλη του 2^{ου} παγκοσμίου πολέμου και η μετέπειτα ανάπτυξη των υπερηχητικών αεροσκαφών στη δεκαετία του 1950, έδωσε το σήμα για την γρήγορη ανάπτυξη των υπερπόντιων ταξιδιών. Αυτή η ανάπτυξη οδήγησε στη δημιουργία και ανάπτυξη μιας νέας βιομηχανίας, της Τουριστικής βιομηχανίας. Με τη σειρά, ο Διεθνής Τουρισμός έγινε το σημείο ενδιαφέροντος για έναν μεγάλο αριθμό κυβερνήσεων σε όλο τον κόσμο, αφού όχι μόνο έδινε νέες θέσεις εργασίας, αλλά γινόταν ένα σημαντικό μέσο για την εισροή ξένου συναλλάγματος. Ο Τουρισμός σήμερα έχει μεγαλώσει σημαντικά και σε οικονομική και σε κοινωνική σημασία. Άλλωστε ο πιο γρήγορα αναπτυσσόμενος οικονομικός τομέας των πιο αναπτυγμένων βιομηχανικά χωρών τα τελευταία χρόνια είναι ο τομέας των υπηρεσιών. Το μεγαλύτερο κομμάτι του τομέα των υπηρεσιών είναι τα ταξίδια και ο τουρισμός.

Ο Διεθνής Τουρισμός σήμερα παράγει μερικές από τις πιο δυναμικές ανταλλαγές που γίνονται μεταξύ χωρών. Μεταξύ του 1970 και 2003 οι διεθνείς αφίξεις έγιναν παραπάνω από τριπλάσιες αφού από 165 εκατομμύρια έφθασαν στα 500 εκατομμύρια. Την ίδια περίοδο οι Διεθνείς Τουριστικές αποδοχές έφθασαν από 17,9 δισεκατομμύρια δολάρια(Η.Π.Α), στα 324 δισεκατομμύρια δολάρια(Η.Π.Α).

Ο Διεθνής Τουρισμός είναι ιδιαίτερα σημαντικός και για τις Ευρωπαϊκές χώρες(ειδικότερα αυτές στο νότο, όπως η Γαλλία, Ιταλία, Πορτογαλία και Ελλάδα), αφού μπορεί να αντιπροσωπεύει τη μεγαλύτερη εξαγωγική εισφορά στα ισοζύγια πληρωμών τους. Αυτές οι χώρες είναι ως εκ τούτου ιδιαίτερα

ευαίσθητες στις διακυμάνσεις, στην ποσότητα και στην αξία του Τουρισμού. Ωστόσο οι τάσεις αλλάζουν και οι νέες βιομηχανικές χώρες - κυρίως αυτές της Ασίας (Ταϊλάνδη, Μαλαισία, Σιγκαπούρη, και Χονγκ Κονγκ) - παρουσιάζουν την μεγαλύτερη ανάπτυξη στον Διεθνή Τουρισμό.

Για να γίνει έλεγχος των συνεπειών ενός τόσο σημαντικού οικονομικού τομέα, είναι λογικό ότι Διεθνείς αξιόπιστες και ακριβείς στατιστικές βασιζόμενες σε ορισμένους που γίνονται παραδεκτοί από όλες τις χώρες, θα πρέπει να είναι διεθνώς διαθέσιμοι. Αυτή είναι μία από τις κύριες δραστηριότητες του Παγκοσμίου Οργανισμού Τουρισμού(WTO), ο οποίος λειτουργεί ως η κύρια πηγή στατιστικών στοιχείων για το Διεθνή Τουρισμό.

²Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού διαχωρίζει τρεις βασικές μορφές Τουρισμού:

- **Εγχώριος Τουρισμός:** Ο οποίος αναφέρεται στους κατοίκους της χώρας που ταξιδεύουν μόνο εντός των συνόρων της χώρας.
- **Εσωτερικός Τουρισμός:** Ο οποίος αναφέρεται στους μη μόνιμους κατοίκους που ταξιδεύουν σε άλλη χώρα.
- **Εξωτερικός Τουρισμός:** Ο οποίος αναφέρεται στους κατοίκους που ταξιδεύουν σε άλλη χώρα.

Ο Διεθνής Τουρισμός αποτελείται από τον Εσωτερικό Τουρισμό και τον Εξωτερικό Τουρισμό. Η Τουριστική Δαπάνη μπορεί να οριστεί σαν <<Συνολική Καταναλωτική Δαπάνη που γίνεται από τους επισκέπτες ή για λογαριασμό ενός επισκέπτη κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του και κατά την παραμονή του στον τόπο προορισμού>>.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού δίνει ορισμούς για τις Διεθνείς απολαβές για τον εσωτερικό και εξωτερικό τουρισμό.

- **Οι Διεθνής Τουριστικές Απολαβές** ορίζονται ως οι δαπάνες των διεθνών εσωτερικών επισκεπτών συμπεριλαμβανομένου των πληρωμών τους στους εθνικούς μεταφορείς για την μεταφορά τους διεθνώς.

² Ηγουμενάκης Ν.Γ., Κραβαρίτης Κ.Ν., Λύτρας Π.Ν., 2000, <<Εισαγωγή στον Τουρισμό>>, Interbooks, Αθήνα

Θα πρέπει επίσης να συμπεριλαμβάνουν οποιεσδήποτε προπληρωμές που γίνονται για αγαθά και υπηρεσίες που θα ληφθούν στον τόπο προορισμού. Επίσης πρακτικά θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται και οι απολαβές από τους <<επισκέπτες μιας ημέρας>> εκτός από τις περιπτώσεις που αυτές οι απολαβές είναι τόσο σημαντικές που θα πρέπει από μόνες τους να αποτελούν μια ξεχωριστή κατηγορία.

- **Οι Διεθνείς Τουριστικές Δαπάνες** ορίζονται σαν τις δαπάνες των εξωτερικών επισκεπτών σε άλλες χώρες συμπεριλαμβανομένου και των πληρωμών τους σε ξένους μεταφορείς για την παροχή μεταφοράς. Θα πρέπει επίσης πρακτικά να συμπεριλαμβάνει τις δαπάνες που γίνονται από τους επισκέπτες μιας ημέρας εκτός των περιπτώσεων που οι δαπάνες αυτές είναι τόσο σημαντικές που στοιχειοθετούν από μόνες τους ξεχωριστή κατηγορία.

1.2.1 Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

³Με τον όρο «Τουρισμός» σήμερα νοείται η πολυσύνθετη εκείνη επιχειρηματική δραστηριότητα της μεταφοράς, διανομής, εξυπηρέτησης και διασκέδασης των τουριστών. Είναι μια τεράστια βιομηχανία, συνιστάμενες της οποίας είναι :

Οι καταλυτικές μονάδες π.χ. ξενοδοχεία, μοτέλ, ενοικιαζόμενα δωμάτια, διαμερίσματα, ξενώνες κ.τ.λ.

Οι επισιτιστικές μονάδες, οι οποίες καλύπτουν τις ανάγκες διατροφής των ταξιδιωτών, όπως είναι τα εστιατόρια, οι ταβέρνες, τα μπαρ, τα εστιατόρια γρήγορης εξυπηρέτησης (fastfood) κ.τ.λ.

Οι επιχειρήσεις μεταφοράς, οι οποίες καλύπτουν τις ανάγκες μετακίνησης των ταξιδιωτών, όπως είναι οι αεροπορικές και οι ναυτιλιακές εταιρείες, οι εταιρείες μεταφοράς επί χερσαίου εδάφους (τρένα, λεωφορεία) ακόνη και οι επιχειρήσεις ενοικίασης αυτοκινήτων.

³<https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/BMA547/ΑΝΟΙΚΤΑ%20ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ%20ΜΑΘΗΜΑΤΑ/Σημειώσεις%20μαθήματος%20Εισαγωγή%20στον%20Τουρισμό%20και%20την%20Τουριστική%20Οικονομία.pdf>

Τα τουριστικά / ταξιδιωτικά γραφεία. Σε αντίθεση με τους άλλους κλάδους της τουριστικής βιομηχανίας, οι οικονομικές μονάδες που περιλαμβάνονται στο τμήμα αυτό είναι εγκατεστημένες στο σημείο που ξεκινά ο ταξιδιώτης (τόπος προέλευσης) και όχι στον τόπο του προορισμού του. Ο ταξιδιωτικός πράκτορας δίνει απαντήσεις στις ερωτήσεις που ενδεχομένως να έχει ο ταξιδιώτης και ενεργεί για λογαριασμό του όσο αφορά στο σχεδιασμό του ταξιδιού και στις απαραίτητες εκ των προτέρων ενέργειες που πρέπει να γίνουν (π.χ. κράτηση εισιτηρίου και καταλύματος, έκδοση εισιτηρίων και διαβατηρίων, άδειες παραμονής, εξασφάλιση ενοικιαζόμενου αυτοκινήτου, λοιπές μετακινήσεις κ.τ.λ.)

Οι μονάδες - εγκαταστάσεις αναψυχής. Ο συγκεκριμένος τομέας αποτελείται από ένα συνδυασμό επιχειρήσεων και δραστηριοτήτων, π.χ. πάρκα και ειδικά διαμορφωμένοι φυσικοί χώροι για αναψυχή (υδροπάρκα, γήπεδα γκολφ), χιονοδρομικά κέντρα, εκδρομές με ειδικά διαμορφωμένα πλοιάρια, πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Διάφορες άλλες επιχειρήσεις, οι οποίες ικανοποιούν δευτερεύουσες ανάγκες των ταξιδιωτών, όπως π.χ. καταστήματα που πωλούν διάφορα είδη εθνικού ή τοπικού χαρακτήρα ως αναμνηστικά (souvenirs), καταστήματα φωτογραφικών ειδών και εμφάνισης φιλμ.

Πέραν των προϊόντων και των υπηρεσιών των παραπάνω τομέων, οι τουρίστες καταναλώνουν ή κάνουν χρήση αγαθών και υπηρεσιών που κατά κύριο λόγο παρέχονται στους κατοίκους των περιοχών που επισκέπτονται όπως π.χ. ταχυδρομεία, πρακτορεία τύπου, κομμωτήρια, κινηματοθέατρα, καταστήματα πώλησης τροφίμων.

Οι δύο βασικοί πόλοι του τουριστικού κυκλώματος είναι οι τουρίστες και τα καταλύματα προς τα οποία πρόκειται να μετακινηθούν. Τα καταλύματα και οι συμπληρωματικές υπηρεσίες διαμορφώνουν το τουριστικό προϊόν που προσφέρει ο προορισμός.

Οι «μεμονωμένοι» τουρίστες (όσοι ταξιδεύουν εκτός γκρουπ), επιλέγουν οι ίδιοι τα καταλύματα στο οποίο πρόκειται να διαμείνουν, οι δε συμπληρωματικές υπηρεσίες επιλέγονται συνήθως κατά την διάρκεια της

παραμονής στον τόπο προορισμού. Αντίθετα, οι τουρίστες που μετακινούνται ομαδικώς, καταφεύγουν στις υπηρεσίες κάποιου ταξιδιωτικού γραφείου. Ο τουριστικός πράκτορας διαμορφώνει ένα προϊόν γνωστό ως τουριστικό πακέτο, το οποίο περιλαμβάνει τις υπηρεσίες μεταφοράς, διαμονής και ημιδιατροφής ή πλήρους διατροφής, ενώ συχνά συμπληρώνεται και με υπηρεσίες ψυχαγωγίας και ξενάγησης. Η ευθύνη της επιλογής των επιμέρους υπηρεσιών που συνθέτουν το πακέτο, ανήκει στον τουριστικό πράκτορα, καθώς ο τουρίστας αγοράζει ένα ολοκληρωμένο, αλλά και παράλληλα τυποποιημένο προϊόν. Σύμφωνα με εκπροσώπους του τουριστικού τομέα, για ένα μέσο τουριστικό πακέτο εισερχόμενου τουρισμού εκτιμάται ότι η διανυκτέρευση αντιπροσωπεύει το 40 % περίπου της συνολικής αξίας αυτό.

Ο τουριστικός πράκτορας, γνωρίζοντας πολύ καλά τις εναλλακτικές δυνατότητες που προσφέρει ένας προορισμός και εκμεταλλεόμενος τη διαπραγματευτική δύναμη που του παρέχει η δυνατότητα των μαζικών αγορών, επιτυγχάνει πολύ χαμηλές τιμές, συχνά δε επιβάλλει τους δικούς του κανόνες σε ολόκληρο το τουριστικό κύκλωμα. Η λειτουργία αυτού του μηχανισμού οδήγησε σε μια ολιγοπωλιακή διάρθρωση της παγκόσμιας αγοράς τουριστικών υπηρεσιών και ανέδειξε τον τουριστικό πράκτορα ως κυρίαρχο παράγοντα της τουριστικής βιομηχανίας.

Στη σημερινή εποχή της πλήρους πληροφόρησης, ο τουρίστας δεν είναι πλέον υποχρεωμένος να καταφύγει στις υπηρεσίες κάποιου ταξιδιωτικού γραφείου. Μέσω του διαδικτύου (internet) μπορεί να επιλέξει το ξενοδοχείο της αρεσκείας του, το μέσο μεταφοράς που επιθυμεί, καθώς και πλήθος άλλων συμπληρωματικών υπηρεσιών με αποτέλεσμα ο κάθε πελάτης να διαμορφώνει το δικό του τουριστικό πακέτο. Από την άλλη πλευρά, όλο και περισσότερες τουριστικές επιχειρήσεις διατηρούν τις δικές τους ιστοσελίδες και κατά συνέπεια το τουριστικό προϊόν μορφοποιείται και προβάλλεται στον κυβερνοχώρο. Με τον τρόπο αυτό εκτιμάται ότι ενισχύεται ο ρόλος του καταλύματος στην τουριστική βιομηχανία, ενώ ο υποψήφιος τουρίστας αποκτά τη δυνατότητα να επικοινωνεί απ' ευθείας με τους παραγωγούς τουριστικών υπηρεσιών.

1.3. ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι διακρίσεις του τουρισμού είναι πολλές και εξαρτώνται από τα στοιχεία με βάση τα οποία γίνεται η διάκριση. Τα στοιχεία αυτά δεν είναι άλλα από τα εννοιολογικά στοιχεία του τουρισμού.

4Γεωγραφική και διοικητική άποψη: Με βάση το στοιχείο της ύπαρξης δύο διαφορετικών τόπων έχουμε την διάκριση του τουρισμού στην μετακίνηση μέσα στην επικράτεια μιας χώρας και στην μετακίνηση έξω από αυτή. Στην πρώτη περίπτωση έχουμε τον εσωτερικό τουρισμό και στην δεύτερη τον εξωτερικό. Η σημασία των δύο αυτών κατηγοριών είναι ιδιαίτερα σημαντική, ιδιαίτερα στον χαρακτηρισμό μιας χώρας σαν τουριστική ή όχι κατ' επέκταση στην διαμόρφωση της τουριστικής πολιτικής της.

Εσωτερικός τουρισμός: Όταν οι μετακίνηση ατόμων για λόγους τουριστικούς πραγματοποιείται μέσα στα όρια της επικράτειας της χώρας, της οποίας είναι πολίτες, τότε ο τουρισμός αυτός λέγεται εσωτερικός τουρισμός. Ο εσωτερικός τουρισμός έχει σαν βασικό πλεονέκτημα την αναδιανομή του εισοδήματος, όταν οι μετακινήσεις γίνονται ιδιαίτερα από τα αστικά κέντρα, όπου το εισόδημα τις περισσότερες φορές είναι υψηλό, προς την περιφέρεια. Σημαντικό μειονέκτημα του εσωτερικού τουρισμού είναι το γεγονός ότι οι πολίτες της χώρας με το να μην επισκέπτονται άλλες χώρες στερούνται τις ευκαιρίες να γνωρίσουν άλλες περιοχές με διαφορετικά φυσικά προσόντα και διαφορετικό πολιτισμό και γενικά κουλτούρα.

Εξωτερικός τουρισμός: Όταν η μετακίνηση γίνεται έξω από τα όρια της επικράτειας της χώρας, της οποίας είναι πολίτες, τότε ο τουρισμός αυτός λέγεται εξωτερικός τουρισμός. Ο εξωτερικός τουρισμός αφορά δύο χώρες και τους πολίτες που μπορούν να μετακινούνται. Η μια κατηγορία πολιτών λέγεται εξωτερικός παθητικός τουρισμός και η άλλη εξωτερικός ενεργητικός τουρισμός. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι πολίτες που μετακινούνται από μια χώρα σε μια άλλη, ενώ στην άλλη κατηγορία ανήκουν οι πολίτες που μετακινούνται από

⁴ Ηγουμενάκης Ν.Γ., Κραβαρίτης Κ.Ν., Λύτρας Π.Ν., 2000, «<Εισαγωγή στον Τουρισμό>>, Interbooks, Αθήνα

μια χώρα προς την χώρα μας. Το πλεονέκτημα του εξωτερικού παθητικού τουρισμού είναι η δυνατότητα που δίνεται στους μετακινούμενους να γνωρίσουν κάποιες άλλες χώρες. Στον εξωτερικό ενεργητικό τουρισμό το σημαντικό πλεονέκτημα είναι η εισροή συναλλάγματος, το οποίο αυξάνει τα αποθέματα της χώρας και παράλληλα ανεβάζει το εισόδημα των κατοίκων της.

Από άποψη τουριστικού πλήθους: Ο τουρισμός ανάλογα με το αν συμμετέχει ένα άτομο ή και οικογένεια σε σχέση με συμμετοχή ομάδας ατόμων διακρίνεται σε μεμονωμένο ή ατομικό τουρισμό και σε μαζικό ή ομαδικό τουρισμό.

Μεμονωμένος ή ατομικός τουρισμός: Η μορφή αυτή του τουρισμού είναι η πρώτη μορφή που συναντάμε στην ιστορία της τουριστικής διαδικασίας και η πλέον διαδεδομένη μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '70. Η μετακίνηση γίνεται από ένα άτομο ή μια οικογένεια οι οποίοι αναλαμβάνουν την οργάνωση και την μετακίνηση τους. Τα πλεονεκτήματα του μεμονωμένου τουρισμού είναι ότι η επιλογή του προγράμματος είναι ευθύνη του ίδιου του ατόμου που επιπλέον έχει την δυνατότητα διαφοροποίησης του ανάλογα με τις ορέξεις του και τις καταστάσεις που θα συναντήσει κατά την εκτέλεση του. Τα μειονεκτήματα του είναι ότι στοιχίζει ακριβότερα, είναι λιγότερο ασφαλής και πολλές φορές οι επιλογές της τουριστικής περιοχής δεν είναι σύμφωνες με τις προσδοκώμενες και αρχικές επιθυμίες.

Μαζικός ή ομαδικός τουρισμός: Η πλέον διαδεδομένη μορφή τουριστικής μετακίνησης στην σημερινή τουριστική πραγματικότητα που καλύπτει σε ποσοστό το 80% - 85% των μετακινούμενων τουριστών σε παγκόσμιο επίπεδο. Είναι η μετακίνηση που γίνεται από ομάδα ατόμων με βάση ένα προκαθορισμένο πρόγραμμα όσον αφορά την διάρκεια ή τις περιοχές και το κόστος του. Τα μεταφορικά μέσα που χρησιμοποιούνται είναι μαζικής μεταφορά που τις περισσότερες φορές δεν ακολουθούν τα τακτικά δρομολόγια. Μειονέκτημά του είναι η πιστή εφαρμογή του προγράμματός του, αν και τα τελευταία χρόνια υπάρχει αρκετή ελαστικότητα σε πολλά σημεία του, η χαμηλή ποιότητα των υπηρεσιών του και η ανομοιογένεια του τουριστικού πλήθους επηρεάζει την ποιότητά του.

Από άποψη περιοχής: ανάλογα με τις εποχές του έτους που πραγματοποιούνται οι τουριστικές μετακινήσεις μπορούμε να διακρίνουμε ανά εποχή τον τουρισμό ή να το χαρακτηρίζουμε σαν συνεχόμενο. Έτσι έχουμε τις δύο μορφές δηλαδή τον συνεχή ή τον ετήσιο τουρισμό και τον εποχιακό τουρισμό.

Συνεχής ή ετήσιος τουρισμός: Είναι η μορφή εκείνη που η τουριστική κίνηση σε μια περιοχή παραμένει ποσοτικά αμετάβλητη σε όλη την διάρκεια του έτους. Συνεπώς υπάρχει μια ισοκατανομή στον αριθμό των τουριστών ή υπάρχουν πολύ μικρές ποσοτικές διακυμάνσεις οι οποίες δεν επηρεάζουν την όλη εικόνα και τον χαρακτηρισμό του τουρισμού της περιοχής σαν συνεχή.

Εποχιακός τουρισμός: Από την μορφή αυτή του τουρισμού πηγάζουν τα περισσότερα προβλήματα του και συντονίζονται όλες οι προσπάθειες των αρμόδιων για την εξάλειψη τους. Ο εποχιακός τουρισμός είναι η παρουσία μεγάλου αριθμού τουριστών σε μια συγκεκριμένη εποχή του έτους. Ο τουρισμός αυτός χωρίζεται ανάλογα με την εποχή του έτους σε αέρινο, θερινό και φθινοπωρινό. Λόγω όμως των μεταβολών στις καιρικές συνθήκες ο τουρισμός πλέον διακρίνεται σε χειμερινός και σε καλοκαιρινό οι υψηλές θερμοκρασίες σε συνδυασμό με την θάλασσα και τον ήλιο έχουν κάνει τον καλοκαιρινό τουρισμό πλέον ανάγκη. Τους καλοκαιρινούς μήνες παρατηρείται μια αυξημένη κίνηση που πολλές φορές το μέγεθός της δημιουργεί προβλήματα τόσο στις διάφορες περιοχές όσο και στους ίδιους τους τουρίστες.

Από άποψη μεγέθους του τουριστικού πλήθους: Με την διάκριση αυτή καθορίζουμε εκείνες τις περιόδους οι οποίες έχουν μια διακύμανση στον αριθμό των τουριστών που ανάλογα με την κατανομή τους τις χωρίζουμε σε τρεις υποπεριόδους που είναι η νεκρή, η μέση και η υψηλή περίοδος.

Νεκρή περίοδος: Νεκρή περίοδος είναι εκείνη η τουριστική περίοδος στην οποία δεν υπάρχουν καθόλου τουρίστες ή ο αριθμός τους είναι πολύ μικρός.

Μέση τουριστική περίοδος: έχουμε όταν ο αριθμός των τουριστών σε μια χρονική περίοδο είναι σχετικά καλός με τάσεις ανόδου.

Υψηλή περίοδος: Υψηλή περίοδο έχουμε όταν ο αριθμός των τουριστών σε μια χρονική περίοδο είναι πάρα πολύ μεγάλος σε σημείο πολλές φορές να μην έχει η περιοχή της δυνατότητα να εξυπηρετήσει τόσους τουρίστες.

Από άποψη μορφής (σκοπού ή λόγου): Ο σκοπός ή ο λόγος της τουριστικής μετακίνησης θα πρέπει να είναι τουριστικός σύμφωνα με τους ορισμούς που έχουν δοθεί. Ο βασικότερος σκοπός τουριστικής μετακίνησης που έχει αναφερθεί είναι η ψυχαγωγία, η αναψυχή. Στην περίπτωση αυτή μιλάμε για την κλασική μορφή που καθορίζει την τουριστική μετακίνηση που για τον περισσότερο κόσμο αφορά τον τουρισμό των διακοπών.

Κλασική μορφή τουρισμού: Η μορφή αυτή αναφέρεται στον τουρισμό για διακοπές που πέρα από τους λόγους της ανάπαυσης και της και της αναψυχής περιλαμβάνει και επισκέψεις σε τουριστικά αξιοθέατα όπως φυσικές καλλονές και πολιτιστικά μνημεία και χώρους. Η συμμετοχή σε αυτή την μορφή του τουρισμού είναι και η μεγαλύτερη και συντελείται περισσότερο κατά την καλοκαιρινή περίοδο και λιγότερο κατά την χειμερινή. Ο τουρισμός των διακοπών ή μαζικός τουρισμός έρχεται πρώτος στις προτιμήσεις των τουριστών και σε αρκετές περιπτώσεις λόγω της υπερβολικής συγκέντρωσης που πραγματοποιείται σε μια περιοχή και της αδυναμίας αυτής να ανταποκριθεί έχουμε πολλές επιπτώσεις και προβλήματα από αυτή την μορφή του τουρισμού.

Εναλλακτικός τουρισμός: Οι εναλλακτικές ή ήπιες μορφές τουρισμού είναι αυτές στις οποίες στηρίζουν οι αρμόδιοι την μεγάλη επανάσταση στον τουρισμό και προσπαθούν να τις περάσουν στο τουριστικό καταναλωτικό κοινό ώστε να επιτευχθεί μια συνεχής ροή τουριστών στις περιοχές με όλες τις θετικές συνέπειες της και ίσως απεμπλακεί ένα μεγάλο μέρος της πλατείας της κλασικής μορφής τουρισμού και απαλύνει το μεγάλο πρόβλημα της εποχικότητας. Βασικό χαρακτηριστικό των εναλλακτικών μορφών τουρισμού είναι η αντίθεση τους προς τον κλασικό τουρισμό και ο κύριος στόχος τους η διαφύλαξη του

περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και η ανάπτυξη νέων θεματικών τρόπων προσέλκυσης τουριστών.

1.3 ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑΞΙΔΙΩΤΩΝ

⁵Ο ορισμός του <ταξιδιώτη> (traveller) από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού ξεφεύγει από την έννοια του Επισκέπτη (περιηγητή) και κάνει διαχωρισμό μεταξύ του <τουρίστα> και του <<εκδρομέα>>. Στην πραγματικότητα οι <<ταξιδιώτες>> μπορούν να χωριστούν σε τέσσερις κατηγορίες:

- 1) Εγχώριους επισκέπτες
- 2) Διεθνείς επισκέπτες
- 3) Διεθνείς τουρίστες
- 4) Εκδρομείς ή Επισκέπτες ίδιας μέρας

1. Ο Εγχώριος επισκέπτης

⁶«Ο όρος "εγχώριος επισκέπτης" περιγράφει κάθε άτομο που διαμένει μόνιμα σε μια χώρα, που ταξιδεύει σε ένα μέρος εντός των ορίων της χώρας, εκτός του συνηθισμένου του/της περιβάλλοντος, για μια περίοδο που δεν ξεπερνάει τον ένα χρόνο και για τον/την οποία ο σκοπός του ταξιδιού είναι οποιοσδήποτε άλλος εκτός αναζήτησης εργασίας,(διακοπές, επίσκεψη συγγενών και φίλων, θρησκευτικοί λόγοι κ.α.). Ο Εγχώριος Τουρισμός είναι πολύ σημαντικός τομέας του παγκόσμιου τουρισμού εφόσον αντιπροσωπεύει κατά μέσο όρο το 80% όλων των τουριστικών κινήσεων. Ωστόσο πρέπει να σημειωθεί ότι αν και ο εγχώριος τουρισμός είναι ιδιαίτερα σημαντικός στις βιομηχανικές χώρες της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής, είναι ακόμα περιορισμένος στις αναπτυσσόμενες χώρες, κυρίως γιατί ο πληθυσμός τους αδυνατεί να

⁵ Ηγουμενάκης Ν.Γ., Κραβαρίτης Κ.Ν., Λύτρας Π.Ν., 2000, <<Εισαγωγή στον Τουρισμό>>, Interbooks, Αθήνα

⁶ Βαρβαρέσος Σ. , Τουρισμός, έννοιες, μεγέθη, δομές, 2000, Αθήνα,

ανταπεξέλθει στις οικονομικές απαιτήσεις ενός ταξιδιού μέσα στην ίδια τους τη χώρα και γιατί πολύ λίγες κυβερνήσεις στον αναπτυσσόμενο κόσμο έχουν εισαγάγει κοινωνική νομοθεσία που να αφορά πληρωμένες διακοπές που θα ενθαρρύνουν τον εγχώριο τουρισμό.

2. Ο Διεθνής επισκέπτης

Ο όρος <<διεθνής επισκέπτης>> περιγράφει οποιοδήποτε άτομο που επισκέπτεται μια χώρα διαφορετική από τη χώρα μόνιμης κατοικίας του, για μια περίοδο που δεν ξεπερνάει τους 12 μήνες και για διάφορους σκοπούς, εκτός από το σκοπό της μόνιμης εργασίας.

Δύο παράγοντες διαφοροποιούν τους επισκέπτες από τους άλλους Διεθνείς Ταξιδιώτες:

- I. Η χώρα της κατοικίας,
- II. Τα κίνητρα ανάληψης ενός ταξιδιού

Η χώρα κατοικίας

Οι Διεθνείς Επισκέπτες είναι ταξιδιώτες που δεν κατοικούν μόνιμα στη χώρα την οποία επισκέπτονται. Αυτός ο ορισμός περιλαμβάνει ακόμα και άτομα της εθνικότητας της ίδιας χώρας αλλά που μένουν μόνιμα σε άλλη χώρα. Για το λόγο αυτό ένα άτομο εθνικότητας της χώρας Α, μένει μόνιμα στη χώρα Β και ξοδεύει χρήματα στη χώρα Γ. Αυτό το άτομο έχει επηρεαστεί από τις ενέργειες προώθησης που έγιναν από τη χώρα Γ στη χώρα Β. Για χάρη της ακριβούς κατανόησης των διαφορετικών αγορών και της μεταφοράς συναλλάγματος, ο επισκέπτης καταγράφεται με βάση την χώρα κατοικίας και όχι την χώρα καταγωγής (εθνικότητας).

Ένας μόνιμος κάτοικος μιας χώρας έχει διαρκείς οικονομικούς δεσμούς με τη χώρα που ζει και δουλεύει. Έτσι η χώρα με την οποία υπάρχουν

οικονομικοί δεσμοί, είναι αυτή που καθορίζει την μόνιμη κατοικία(εντοπιότητα) και όχι η χώρα καταγωγής.

Ορισμένοι συγκεκριμένοι τύποι ταξιδιωτών από την κατηγορία των τουριστών για λόγους άλλους εκτός αυτού της κατοικίας. Αυτοί είναι:

- Οι άνθρωποι που ταξιδεύουν για λόγους πολιτικών πεποιθήσεων.
- Άνθρωποι που ταξιδεύουν για πολιτικο/στρατιωτικούς λόγους: μετανάστες, μέλη ένοπλων δυνάμεων, διπλωμάτες κ.α
- Άνθρωποι που ταξιδεύουν για επαγγελματικούς λόγους, αναζήτηση εργασίας σε άλλη χώρα.
- Επιβάτες τράνσιτ και μόνιμοι μετανάστες.

Τα κίνητρα ανάληψης ενός ταξιδιού

Οι άνθρωποι που ταξιδεύουν για να δουλέψουν σε μια ξένη χώρα έχουν άλλα κίνητρα από αυτά άλλων επισκεπτών σε μια χώρα. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού έχει δημιουργήσει ένα σύστημα κατανομής των Διεθνών Ταξιδιωτών που ξεχωρίζει τους επισκέπτες που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στις τουριστικές στατιστικές από αυτούς θα πρέπει να περιλαμβάνονται στις τουριστικές στατιστικές από αυτούς που δεν θα πρέπει.

3. Ο Διεθνής Τουρίστας

Ένας επισκέπτης που η διάρκεια της επίσκεψής του σε μια χώρα φθάνει ή ξεπερνάει τις 24 ώρες και ξοδεύει τουλάχιστον μια νύχτα στην επισκεπτόμενη χώρα, ταξινομείται σαν τουρίστας. Αν η διάρκεια της επίσκεψης είναι λιγότερη από 24 ώρες τότε ταξινομείται στην κατηγορία των εκδρομέων ή των επισκεπτών της ίδιας ημέρας. Πιο συγκεκριμένα οι Διεθνείς Τουρίστες ορίζονται ως:

Προσωρινοί επισκέπτες που παραμένουν τουλάχιστον 24 ώρες και το κίνητρο του ταξιδιού τους μπορεί να είναι για:

- Διακοπές, λόγους υγείας, σπουδές, λόγους θρησκευτικούς, ή συμμετοχή σε αθλητικές εκδηλώσεις.

- Σύναψη επαγγελματικών συμφωνιών, συμμετοχή σε εκθέσεις, σεμινάρια, συνέδρια, επιστημονικές ανακοινώσεις κ.α.

4. Ο Εκδρομέας ή Επισκέπτης της ίδιας μέρας

Ο Εκδρομέας είναι ένας επισκέπτης του οποίου η διάρκεια παραμονής δεν ξεπερνάει τις 24 ώρες. Το οικονομικό αντίκτυπο των Διεθνών Εκδρομέων είναι πολύ σημαντικό ειδικά για μικρές σχετικά απομονωμένες χώρες.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

2.1 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

⁷Μια από τις σημαντικότερες δραστηριότητες του εναλλακτικού τουρισμού είναι ο αγροτουρισμός, για τον οποίο γίνεται αναφορά στο παρόν κεφάλαιο. Η Ελλάδα είναι μια χώρα η οποία διαθέτει πάρα πολλά όμορφα φυσικά τοπία, παραδοσιακά χωριά αλλά και πανέμορφα νησιά, κι έτσι ευνοείται σημαντικά η ανάπτυξη όλων των εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Ειδικότερα, την τελευταία δεκαετία ο αγροτουρισμός είναι ένα φαινόμενο έντονα ανεπτυγμένο στο νησί της Κρήτης, αλλά και σε ολόκληρη την Ελλάδα. Ας εξετάσουμε λοιπόν το φαινόμενο αυτό αναλυτικότερα, ώστε να γίνει ποιο κατανοητό δίνοντας αρχικά τον ορισμό του αγροτουρισμού.

Ειδικότερα, ως αγροτουρισμός ορίζεται η εναλλακτική εκείνη μορφή τουρισμού η οποία αναπτύσσεται σε μη τουριστικά κορεσμένες αγροτικές περιοχές και συνδέεται με κοινωνικές, περιβαλλοντικές και πολιτισμικές αξίες, οι οποίες επιτρέπουν τόσο στους οικοδεσπότες όσο και στους φιλοξενούμενους των περιοχών αυτών να υφίστανται αλληλεπιδράσεις και να μοιράζονται εμπειρίες.

Ο αγροτουρισμός ως δραστηριότητα αναπτύσσεται από τους μόνιμους κατοίκους των περιοχών του πρωτογενούς τομέα, οι οποίοι χρησιμοποιούν τον αγροτουρισμό ως συμπληρωματική πηγή εισοδήματος. Τον αμιγή, αυθεντικό Αγροτουρισμό τον συναντούμε ευρέως στην Ευρώπη, και προϋποθέτει την ύπαρξη αγροκτήματος ή αγροτικού χώρου για δυνατότητα μύησης και ενασχόλησης με τις αγροτικές εργασίες, καλλιέργειες, τρόπο ζωής κ.λπ.

Βέβαια δεν θα πρέπει να ταυτίζουμε τον αγροτουρισμό με τον Τουρισμό Υπαίθρου ο οποίος έχει αναπτυχθεί ευρέως στην Ελλάδα, λόγω της ιδιομορφίας του αγροτικού κλήρου, ο οποίος δεν χαρακτηρίζεται από μεγάλες εκτάσεις, πλαισιώνεται επίσης από ποικίλες δραστηριότητες, δεν προϋποθέτει όμως την

⁷ Γαλανοπούλου, Κ., & Ελντόρ, Β., 2006, <<Έντονη ανάπτυξη αγροτουρισμό στην Κρήτη>>, Κρήτη

ύπαρξη αγροκτήματος ή την επαφή με τις αγροτικές εργασίες, το περιβάλλον κ.λπ. Όταν λοιπόν αναφερόμαστε στον Τουρισμό Υπαίθρου έχουμε ως προϊόν έναν ξενώνα, διατηρητέο παραδοσιακό κατάλυμα, παραδοσιακό οικισμό κ.λπ.

Ο όρος Αγροτουρισμός, χωρίς σαφή διαχωρισμό προϊόντος έχει καθιερωθεί στην Ελλάδα, λόγω της ευρείας χρήσης του. Δεν είναι μια ελληνική πρωτοτυπία αλλά ένα σχέδιο ανάπτυξης της υπαίθρου μέσω μιας ήπιας εναλλακτικής μορφής τουρισμού, που σε ολόκληρο τον κόσμο εφαρμόζεται με επιτυχία, ως προς αυτούς τους δύο πρωταρχικούς σκοπούς : την τόνωση των μειονεκτικών περιοχών της υπαίθρου και την ήπια τουριστική ανάπτυξη, χωρίς ανεπανόρθωτες επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Επιπρόσθετα, ο Αγροτουρισμός είναι μια μορφή περιφερειακής ανάπτυξης, η οποία μπορεί να συμβάλει στην τοπική κοινωνία, προσφέροντας οικονομική άνθηση και ευμάρεια. Τα οφέλη που πηγάζουν από αυτόν λειτουργούν σε πολλαπλά επίπεδα όπως για παράδειγμα, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, αγροτικής παραγωγής κ.λπ., μέσω μιας μορφής τουρισμού που σέβεται το υπάρχον περιβάλλον και τους φυσικούς – ανθρώπινους πόρους. Επιτρέπει τη συνέχιση της παραγωγής παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων που πιθανώς να είχαν εκλείψει. Παράλληλα διατηρεί ή αναβιώνει τέχνες που διαφορετικά θα είχαν «πεθάνει», συντηρεί τις μνήμες με την αναβίωση εθίμων και παραδοσιακών εκδηλώσεων, γίνεται κανάλι επικοινωνίας των απομονωμένων περιοχών και δίνει προοπτικές δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας, ιδιαίτερα στους νέους και τις γυναίκες της περιφέρειας.

Τέλος, πολύ σημαντικό είναι ότι αυτή η μορφή εναλλακτικού τουρισμού αντιπροσωπεύει και την ευκαιρία να τεθεί σε μια νέα βάση η σχέση αστικού κέντρου – αγροτικής περιοχής, και δη των μειονεκτικών περιοχών.

2.1.2 Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

⁸Ολόκληρη η φιλοσοφία του Αγροτουρισμού βασίζεται στη διαπροσωπική, ανθρώπινη, άμεση και φιλόξενη σχέση μεταξύ του κατοίκου της

⁸ Σφακιανάκης Μ. Κ. (2000), «Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού», Αθήνα: Έλλην

υπαίθρου και του επισκέπτη. Για το λόγο αυτό «φέρνουμε» τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση, με την καλλιέργεια της γης, την περισυλλογή του καρπού, με τους ανθρώπους της περιοχής. Ο επισκέπτης μαθαίνει να φτιάχνει στον αργαλειό, να κεντάει, να παρατηρεί τα ζώα και τα πουλιά, να δοκιμάζει το κρασί και τη ρακί, να συμμετέχει στην παραγωγή τους, να καταλαβαίνει τη σωστή ώρα του τρύγου, τη γεύση, το άρωμα, το χρώμα του κρασιού της κάθε περιοχής, τη διαφορά στις ποικιλίες του μελιού, τη διαδικασία και επιλογή κατά την περισυλλογή των μανιταριών ή των κάστανων.

Η έννοια του αγροτουρισμού δεν φιλοδοξεί να κάνει τον αγρότη ξενοδόχο, αλλά να του δώσει την ευκαιρία να παρουσιάσει και να «πουλήσει» τον δικό του τρόπο ζωής, καθώς και όλα αυτά που διαθέτει και που ίσως θεωρούσε άνευ σημασίας, στον αστό που ασφυκτιά στη μεγαλούπολη κι επιθυμεί να επανέλθει έστω και για λίγες μέρες σε μια ζωή αγνή ανέπαφη, αυθεντική. Παράλληλα ο τουρίστας μετατρέπεται σε επισκέπτη, φίλο, θαυμαστή του τόπου, είναι στην ουσία ένας «φιλοξενούμενος», ένας ταξιδιώτης που αναζητά τα μυστικά, την αυθεντικότητα και την ομορφιά του, εστιάζοντας στην ήσυχη ζωή, τη φυσική κληρονομιά και όλα όσα μοναδικά και ξεχωριστά έχει να προσφέρει ο κάθε προορισμός. Στην ουσία ο αγρότης προσφέρει όλα εκείνα τα οποία έχει έως σήμερα πιθανών παραγκωνίσει, τις αγροτικές ασχολίες, την περισυλλογή του καρπού, των βοτάνων, τη φροντίδα των ζώων, τα ήθη και τα έθιμα του, τις γιορτές και τα πανηγύρια του, τις τέχνες και τα παραδοσιακά του επαγγέλματα, όλα όσα ο κάτοικος της πόλης λαχταράει να γνωρίσει σε μια προσπάθεια «επιστροφής στις ρίζες» σε έναν τρόπο ζωής ξεχασμένο ή αγνοημένο. Έτσι, καίριος σκοπός του Αγροτουρισμού είναι αυτή ακριβώς η μύηση στο περιβάλλον του χωριού, της επαρχίας, της αγροτικής ζωής, της ενσωμάτωσης στον κοινωνικό ιστό, και τις τοπικές συνθήκες.

«⁹Ως βασική μορφή επιχείρησης, ο Αγροτουρισμός, έχει την προσφορά φιλοξενίας, από τον αγρότη ή τον κάτοικο αγροτικής περιοχής, ο οποίος για τον λόγο αυτό, εξοπλίζει και προσαρμόζει κατάλληλα το δικό του κατάλυμα ή δημιουργεί ένα καινούργιο μέσα σε αγροτικό χώρο, σύμφωνα πάντα με τα αρχιτεκτονικά πρότυπα και την παράδοση της περιοχής του. Σε συνδυασμό με

⁹ Βαρβαρέσος Σ. , Τουρισμός, έννοιες, μεγέθη, δομές, 2000, Αθήνα

το σπιτικό παραδοσιακό φαγητό, τη χρήση των ντόπιων αγροτικών προϊόντων κι ένα σύνολο υπηρεσιών και δραστηριοτήτων δεδομένου, ότι ο τουρίστας επιδιώκει να μη μένει παθητικός, ολοκληρώνεται το τουριστικό προϊόν. Παράλληλα αποτελεί για τον κάθε κάτοικο της υπαίθρου που ασχολείται με αυτόν, ένα συμπλήρωμα στο εισόδημα του και σπανιότερα την κύρια απασχόληση του. Έτσι, με αυτόν τον τρόπο δεν απαιτείται από τον αγρότη να μεταβληθεί σε ξενοδόχο ή τουριστικό πράκτορα, ούτε και να εγκαταλείψει τις βασικές του ασχολίες.

Αντίθετα, η διατήρηση των αγροτικών και λοιπών παραδοσιακών ασχολιών απαιτείται προκειμένου να διατηρήσουμε την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη μιας περιοχής και να μην επικεντρώνουμε σε έναν και μόνο κλάδο της οικονομίας, όπως συνέβη στο παρελθόν, σε τόπους που εγκατέλειψαν κάθε άλλη δραστηριότητα για να ασχοληθούν αποκλειστικά με τον τουρισμό.

2.1.3 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΡΕΘΥΜΝΟ

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο γίνεται αναφορά σε διάφορα γνωστά χωριά του Ρεθύμνου με έντονη τουριστική δραστηριότητα, όπως και εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

- ¹⁰Το χωριό Πλακιάς: Αρχικά θα πρέπει να πούμε ότι ο Πλακιάς βρίσκεται στη νότια πλευρά του Ν. Ρεθύμνης και απέχει περίπου τριάντα λεπτά από την πόλη του Ρεθύμνου. Ξεκίνησε να αναπτύσσεται μετά το 1970 καθώς έως τότε ήταν ένα πολύ μικρό χωριό που τα σπίτια του δεν ξεπερνούσαν τα δέκα. Τα περισσότερα σπίτια βρίσκονται κοντά στο μικρό λιμανάκι του Πλακιά και αγκαλιάζουν τον μεγάλο κόλπο που έχει σχήμα μισοφέγγαρου.

Σήμερα υπάρχουν μικρά ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα διαμερίσματα, καθώς και εστιατόρια, αρκετά για τους πολλούς καλοκαιρινούς επισκέπτες. Ακόμα υπάρχουν αρκετά καταστήματα και σούπερ μάρκετ, γραφεία με ενοικιαζόμενα αυτοκίνητα και τουριστικά γραφεία, εστιατόρια, βέβαια διαθέτει μόνο 2-3 καφετέριες και μπαρ. Επίσης, όπως παρατηρούμε το χωριό δεν είναι

¹⁰ <http://www.explorecrete.com/crete-west/GR-Plakias.html>
<http://www.cretehorsriding.com/gr-crete-plakias.html>

γνωστό για την ιστορία του, ούτε για την πλούσια νυχτερινή ζωή του αλλά για την καθαρή θάλασσα και τις πολλές και όμορφες παραλίες που βρίσκονται στην περιοχή.

Παράλληλα, η παραλία του Πλακιά ξεκινάει από το χωριό και επεκτείνεται προς τα ανατολικά. Είναι μια από τις μεγαλύτερες παραλίες στην Κρήτη, που προσφέρει ακόμα την αίσθηση της άνεσης και του άπλετου χώρου, ικανοποιώντας ταυτόχρονα όλα τα γούστα, καθώς η ανατολική άκρη του προτιμάται από όσους επιδίδονται στον γυμνισμό. Υπάρχουν ντους κατά μήκος της παραλίας και αρκετός χώρος για παρκινγκ. Κοντά στον Πλακιά υπάρχουν κι άλλες όμορφες παραλίες όπως η Σούδα, το Δαμνόνι, το Αμμούδι αλλά και τα Σχοινάρια.

Ένα ακόμα μέρος που προσελκύει πολύ τους επισκέπτες του Πλακιά είναι το φοινικόδασος και η λίμνη Πρέβελη όπου πρόκειται για ένα από τα πιο γνωστά αξιοθέατα στην Κρήτη, ένας μέρος μοναδικής φυσικής ομορφιάς.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι φοίνικες φυτρώνουν στις όχθες του ποταμού που κατεβαίνει από το Κουρταλιώτικο Φαράγγι και δημιουργούν ένα εξωτικό τοπίο. Οι τουρίστες περιπλανούνται στα μονοπάτια μέσα στο φοινικόδασος και απολαμβάνουν την σκιά των δέντρων και μια βουτιά στα νερά του ποταμού.

Στην εκβολή του ποταμού υπάρχει παραλία με ομπρέλες και καντίνα για αναψυκτικά. Το μέρος συγκεντρώνει πολλούς επισκέπτες που φτάνουν εκεί είτε με καραβάκι από τον Πλακιά, είτε με το αυτοκίνητο τους.

- Το χωριό Ανώγεια : Τα Ανώγεια βρίσκονται 55 χιλιόμετρα Νοτιοανατολικά από το Ρέθυμνο, σε υψόμετρο πάνω από 700 μέτρα στον Ψηλορείτη (Ίδη) και είναι κωμόπολη με 2.454 μόνιμους κατοίκους. Θεωρείται ως ένα από τα πιο γραφικά και ζωντανά χωριά του νομού, αλλά και ολόκληρης της Κρήτης, έχοντας διατηρήσει πολλά παραδοσιακά χαρακτηριστικά, με πλούσια πολιτιστική δραστηριότητα. Στο χωριό αυτό έχουν γεννηθεί και ζήσει μεγάλοι και γνωστοί Έλληνες τραγουδιστές και μουσικοί της παράδοσης της Κρήτης, όπως ο Νίκος Ξυλούρης, ο αδελφός του Ψαραντώνης και ο Λουδοβίκος των Ανωγείων.

Το χωριό έχει επίσης εξαιρετικά μεγάλη παράδοση αντίστασης κατά των επιδρομών και κατακτητών της περιοχής, όπως εξάλλου και τα περισσότερα χωριά της Κρήτης. Τα Ανώγεια πήραν μέρος σε όλες τις επαναστάσεις κατά των Οθωμανών Τούρκων και, ακολουθώντας το ανεξάρτητο πνεύμα τους, αντιστάθηκαν εξίσου σθεναρά κατά των Ναζιστών Γερμανών κατακτητών κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Η αντίστασή τους αυτή οδήγησε στην ολοκληρωτική καταστροφή του χωριού από το γερμανικό στρατό και τη σύλληψη και εκτέλεση όλων των Ανωγειανών ανδρών, ακόμη και εφήβων, με κριτήριο το αν μπορούσαν να φέρουν όπλο.

Υπάρχουν πάρα πολλά πράγματα να δει κανείς όταν επισκεφθεί το χωριό και την περιοχή. Σε όσους αρέσει η φύση θα βρουν εδώ ένα παράδεισο. Το οροπέδιο της Νίδας βρίσκεται περίπου 25 χιλιόμετρα Νότια από τα Ανώγεια. Αξίζει να το επισκεφτείτε όλες τις εποχές, τόσο για το περίφημο Ιδαίον Άντρον, που είναι ένα σπήλαιο με πολύ ενδιαφέροντα αρχαιολογικά ευρήματα και άγρια φυσική ομορφιά, όσο και για το χιονοδρομικό κέντρο που λειτουργεί τον χειμώνα και νωρίς την άνοιξη. Ακόμα υπάρχει ένα αστεροσκοπείο σε υψόμετρο πάνω από 1.750 μέτρα στα ανατολικά του οροπεδίου.

Θα ήταν μεγάλη παράλειψη να μην γίνει αναφορά στο εντυπωσιακό δάσος από πρίνους στη θέση «Βρουλίδια» κοντά στο Ναό του Αγίου Υακίνθου. Ο Άγιος Υάκινθος είναι προστάτης των ερωτευμένων και η εκκλησία που του είναι αφιερωμένη βρίσκεται 18 χιλιόμετρα Νότια από τα Ανώγεια, στη μέση περίπου της απόστασης προς το οροπέδιο. Πρόκειται για μια μικρή πέτρινη εκκλησούλα που είναι κτισμένη, όπως και τα γνωστά μητάτα της περιοχής.

Πολύ κοντά στον Άγιο Υάκινθο, 16 χιλιόμετρα Νότια από τα Ανώγεια, βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος, κοντά στην τοποθεσία Ζώμινθος, όπου οι ανασκαφές έφεραν στο φως τα ερείπια ενός Υστερομινωικού οικισμού με ένα εντυπωσιακό διώροφο κτίσμα.

Στη περιοχή πρέπει επίσης να δείτε τα περίφημα μητάτα. Τα μητάτα είναι ξερολιθικές θολωτές κατασκευές που χρησιμοποιούνται από τους ντόπιους κτηνοτρόφους ως προσωρινά καταλύματα και πολλές φορές και ως τόπος για την ωρίμανση των τυριών τους.

Σύμφωνα με το περιβάλλον του τόπου και τις αρχιτεκτονικές παραδόσεις είναι το ξερολιθικό μνημείο υπαίθριας τέχνης «Ο Φτερωτός Αντάρτης της Ειρήνης» που βρίσκεται στο οροπέδιο. Πρόκειται για ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον και πρωτότυπο γλυπτό.

Μέσα στο χωριό υπάρχει το άγαλμα του Μανώλη Σκουλά, του γνωστού ήρωα της επανάστασης του 1866 και της θυσίας στο Αρκάδι. Υπάρχει επίσης ένα Μουσείο αφιερωμένο στον ντόπιο γλύπτη και ζωγράφο Γρυλιό και μια αναπαράσταση ενός τυπικού, αντιπροσωπευτικού σπιτιού των Ανωγείων, με σκηνές από την καθημερινή ζωή των κατοίκων των αρχών του 20ου αιώνα. Τέλος μπορείτε να επισκεφτείτε ένα εργαστήριο φυσητού γυαλιού, όπως επίσης και το ανοικτό θέατρο που φέρει το όνομα του γνωστού τραγουδιστή από τα Ανώγεια Νίκου Ξυλούρη, όπου το καλοκαίρι γίνονται πάρα πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Ακόμα διοργανώνεται την ημέρα της μεγάλης θρησκευτικής γιορτής της Ανάληψης πανηγύρι στο χωριό. Παράλληλα το καλοκαίρι γίνονται μια σειρά από πολιτιστικές εκδηλώσεις όπως για παράδειγμα τα «Υακίνθεια», νωρίς τον Ιούλιο, και τα «Ανώγεια» τον Αύγουστο. Πραγματοποιούνται, ακόμα, πολλές συναυλίες παραδοσιακής και σύγχρονης μουσικής, παρουσιάζονται παραδοσιακοί χοροί από χορευτικά συγκροτήματα και θεατρικές παραστάσεις στο ανοικτό θέατρο «Νίκος Ξυλούρης». Οι εκδηλώσεις αποκτούν φήμη χρόνο με το χρόνο και συγκεντρώνουν πολύ κόσμο, τόσο Έλληνες, όσο και ξένους επισκέπτες.

Τέλος, στα Ανώγεια υπάρχουν πολλά ενοικιαζόμενα δωμάτια και αρκετές ταβέρνες με καλό φαγητό, πλούσιους μεζέδες, φοβερό τοπικό τυρί και φυσικά ποτό, κυρίως τσικουδιά.

Στο Ρέθυμνο υπάρχει παράδοση σπιτικών γλυκισμάτων που καταναλώνονται αρκετά συχνά από τους ντόπιους όπως για παράδειγμα

μυζηθοπιτάκια, ξεροτήγανα με μέλι, λυχναράκια αλλά και γλυκά του κουταλιού, τα οποία προτιμούν οι τουρίστες και δίνουν τις καλύτερες κριτικές.

2.2 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Εκτός λοιπόν από την ανάπτυξη του αγροτουρισμού ένα άλλο κομμάτι το οποίο θα μπορούσε να αναπτυχθεί είναι εκείνο του θρησκευτικού τουρισμού. Πολλοί πιστοί είναι αυτή που θα επισκεφτούν την εκκλησία της Παναγίας Κεράς και την εκκλησία του Αγίου Ευτυχίου, έξω από το Χρωμοναστήρι.

¹¹Πρόκειται για δύο εκκλησίες οι οποίες κτίστηκαν τον 11^ο αιώνα στην περιοχή Χρωμοναστήρι. Αυτές οι δυο εκκλησίες έχουν μοναδική ομορφιά, κάτι που τις καθιστά μοναδικά θεάματα. Και οι εκκλησίες είναι κτισμένες με έναν ιδιαίτερο ρυθμό.

Ο τόπος στον οποίο βρίσκονται είναι κτισμένος σε βενετσιάνικο ρυθμό, κάτι που προσδίδει άλλη νότα στις εκκλησίες. Το χωριό είναι μοναδικό και προσφέρει απίστευτες «μυρωδιές».

Άρα θα μπορούσε όλη αυτή η αρχοντιά των εκκλησιών να κάνει τους πιστούς να έρθουν και να μάθουν τον τόπο αυτό.

2.3 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

¹²Η ιστορία του Ρεθύμνου ξεκινά στα Νεολιθικά χρόνια. Τον 5^ο-4^ο αιώνα μάρτυρες της ιστορίας της πόλης είναι τα νομίσματα, οι επιγραφές και οι αρχαίοι συγγραφείς.

Βέβαια η ιστορία της δε ξεκινά και σταματά εκεί. Είναι μια πόλη με μεγάλη πολιτιστική κληρονομιά που σίγουρα αξίζει να δει κάποιος που θα την επισκεφτεί. Τα μουσεία της σε ταξιδεύουν σε άγνωστες εποχές.

Ας μεταφερθούμε όμως στην σύγχρονη εποχή της πόλης. Το Ρέθυμνο μέσα από δεκάδες πολιτιστικούς συλλόγους διατηρεί την παράδοση του, τα ήθη και τα έθιμα. Ο πολιτιστικός μήνας, ο Ιούλιος είναι ο μήνας των χορών και συγκεκριμένα φεστιβάλ παραδοσιακών χορών. Χοροί, στολές, κέφι, γλέντι, λέξεις γνώριμες για εμάς τους Ρεθυμνιώτες. Όλη ιστορία της πόλης τον μήνα αυτό.

¹¹ <https://www.rethymno.gr/city/history/history.html>

¹² <https://www.rethymno.gr/city/history/history.html>

Το Ρέθυμνο όμως πέρα από τις καλοκαιρινές ομορφιές, επιβιώνει και το χειμώνα. Ας μη ξεχνάμε και το μεγάλο Ρεθυμνιώτικο καρναβάλι. Κόσμος, χρώματα και μουσική είναι αυτά που συνοδεύουν τους δρόμους της, τις μέρες των αποκριών.

Άρα αυτός ο πολιτισμός αξίζει να σωθεί, να καίει . Μπορούν να εκμεταλλευτούν αυτόν πολιτισμικό θησαυρό και να δείξουν το μεγαλείο του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΞΕΛΙΞΗ: ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

3.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

¹³Ο Τουρισμός δημιουργεί μία συγχώνευση ανθρώπων από διαφορετικές κοινωνικές και πολιτισμικές ρίζες, και μία σημαντική αναδιανομή εισοδήματος από κυρίως εύρωστες βιομηχανικά περιοχές προς περιοχές που δεν έχουν βιομηχανική βάση ή κάποιον άλλο παράγοντα δημιουργίας μεγάλης προστιθέμενης αξίας. Οι περισσότερες μελέτες για τις επιπτώσεις του τουρισμού πάνω σε διάφορους προορισμούς επικέντρωναν κυρίως οικονομικούς παράγοντες. Αυτό δεν ήταν μόνο επειδή αυτές οι επιπτώσεις ήταν πιο εύκολα μετρήσιμες αλλά επειδή επικρατούσε και ένα κλίμα αισιοδοξίας ότι τέτοιες μελέτες θα έδειχναν ότι ο Τουρισμός ήταν μεγάλου οικονομικού οφέλους για τους περισσότερους προορισμούς. Ωστόσο, αρκετές φορές, αποδείχτηκε ότι ο Τουρισμός έχει όχι μόνο θετικές οικονομικές συνέπειες, αλλά είναι και ο γενεσιουργός παράγοντας πολλών δυσμενών επιπτώσεων σε περιβαντολλογικό και κοινωνικό επίπεδο.

¹⁴Ο Τουρισμός αποτελεί οικονομική δραστηριότητα αυξανόμενης σπουδαιότητας στην οικονομία, λόγω βελτιώσεως των βιοτικών επιπέδων. Το τουριστικό προϊόν είναι πολυσύνθετο προϊόν, συμπαραγόμενο από πολλούς κλάδους παραγωγής. Επομένως, η οικονομική συνεισφορά του κλάδου σε προστιθέμενη αξία, σε απασχόληση, σε επενδύσεις, σε περιφερειακή ανάπτυξη, σε φορολογία διαχέεται σε πολλούς κλάδους υλικής και άυλης παραγωγής. Η μείωση της φετινής τουριστικής κίνησης, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περυσινή, είναι γεγονός αναμφισβήτητο όπως αναμφισβήτητη είναι και η μείωση των εσόδων των τουριστικών επιχειρήσεων.

Οι επιπτώσεις της μείωσης της τουριστικής κίνησης στην οικονομία του Νομού Ρεθύμνης, είναι πλέον παραπάνω από εμφανείς, αφού ο τουρισμός αποτελεί την βαριά βιομηχανία του, την κύρια πλουτοπαραγωγική του πηγή.

¹³ ΙΤΕΠ, 1998, "Ελληνική Οικονομία και Τουρισμός", Τεύχος Νο 6, Αθήνα

¹⁴ Λαγός Δ., Τουριστική Οικονομία, Αθήνα, Κριτική

3.1.1 ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι θετικές επιπτώσεις του τουρισμού στην οικονομία του Ρεθύμνου αναφέρονται:¹⁵

1. Στην αύξηση του εισοδήματος : Η διενέργεια επενδύσεων που αφορούν άμεσα ή έμμεσα τον τουρισμό, καθώς και η λειτουργία των τουριστικών επιχειρήσεων, έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση του εθνικού εισοδήματος. Ο τουρισμός θεωρείται βασική οικονομική δραστηριότητα που συντελεί στην καταπολέμηση της φτώχειας.

2. Στη δημιουργία πρόσθετης απασχόλησης : Ο τομέας παροχής υπηρεσιών είναι εντάσεως εργασίας, δηλαδή απασχολούνται πολλά άτομα σ' αυτόν. Δεν μπορεί εύκολα να γίνει υποκατάσταση της εργασίας με κεφάλαιο(μηχανήματα). Συνεπώς, ο τουριστικός τομέας, που είναι από τους σημαντικότερους τομείς προσφοράς υπηρεσιών, συμβάλλει αποφασιστικά στη μείωση της ανεργίας, έστω και με τα προβλήματα εποχικότητας που παρουσιάζει.

3. Στην περιφερειακή ανάπτυξη : Είναι γνώστη η διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στο κέντρο και στην περιφέρεια σε σχέση με την οικονομία. Οι προσπάθειες για μείωση της αδικίας αυτής σε βάρος της επαρχίας, με όλα τα δεινά που αυτή συνεπάγεται, βοηθούνται σημαντικά από την τουριστική δραστηριότητα. Τα κύρια χαρακτηριστικά του ελληνικού τουριστικού προϊόντος, όπως είναι το φυσικό κάλλος και η πολύτιμη αρχαιολογική πολιτιστική μας κληρονομιά, είναι σχεδόν ισομερώς κατανεμημένα σε όλη την ελληνική επικράτεια.

4. Στη δημιουργία και βελτίωση έργων υποδομής : Ως υποδομή στην οικονομία εννοούμε τα πάσης φύσεως κεφαλαιουχικά αγαθά του οικονομικού συστήματος που βοηθούν στην εθνική παραγωγή και αφορούν σε όλη την οικονομία. Σ' αυτά ανήκουν τα πάσης φύσεως έργα που βοηθούν την συγκοινωνία, τα έργα υδροδότησης, αποχέτευσης, τηλεπικοινωνίας κ.α. Η δημιουργία νέων εγκαταστάσεων αυτής της μορφής, συνήθως από κρατικούς

¹⁵ Ακαδημία Τουριστικών Μελετών και Ερευνών, (Ιούλιος 2010), «Ελληνικός Τουρισμός: Εξαμηνιαία Έκθεση Ανάλυσης των Τουριστικών Τάσεων», Τεύχος 4.

φορείς, αποτελούν τις επενδύσεις που βοηθούν στην καλύτερη και οικονομικότερη διεξαγωγή των οικονομικών δραστηριοτήτων και επομένως και του τουρισμού. Ο τουρισμός όντας ένας σημαντικός τομέας της οικονομίας, αποτελεί ισχυρό παράγοντα δημιουργίας αυτών των επενδύσεων.

3.1.2 ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

¹⁶Παρά τα προφανή οικονομικά πλεονεκτήματα που απορρέουν από την τουριστική δραστηριότητα σ' ένα τουριστικό προορισμό, εν τούτοις δεν απουσιάζουν και τα μειονεκτήματα, όπως:

1. Κίνδυνος από τον υπερβολική εξάρτηση από τον τουρισμό : Από την αρχαία εποχή, η ανάπτυξη του τουρισμού σε μια περιοχή οδηγούσε στην εγκατάλειψη των παραδοσιακών παραγωγικών δομών. Στην σύγχρονη εποχή, αυτή η εγκατάλειψη αποτυπώνεται στις αγροτικές περιοχές όπου αναπτύχθηκε ο τουρισμός. Ο επισκέπτης λ.χ. των ελληνικών νησιών βλέπει τις περίφημες αναβαθμίδες (πεζούλες), που είναι το κύριο χαρακτηριστικό του τοπίου μερικών από αυτά, να ρημάζουν από την αφροντισιά. Τα τόσο εύγεστα τοπικά προϊόντα ούτε ως αυτοκαταναλώμενα δεν βρίσκονται στα αγροτικά νοικοκυριά της περιοχής.

2. Διαρροές εισοδημάτων σε άλλες περιοχές : Τα οικονομικά ωφελήματα δε θα είναι αρκετά αν οι δαπάνες που πραγματοποιούν οι τουρίστες διαρρέουν σε άλλες περιοχές. Αν λ.χ. σε ένα τουριστικό τόπο δημιουργηθεί ένα ξενοδοχείο, το οποίο από τη κατασκευή του μέχρι τη λειτουργία του χρησιμοποιεί παραγωγικούς πόρους από άλλες περιοχές, η ωφέλεια από τη λειτουργία αυτού είναι μηδαμινή για την τοπική κοινωνία. Σ' αυτή θα μείνουν κυρίως οι βλαπτικές επιδράσεις στον κοινωνικό περίγυρο και στο φυσικό περιβάλλον. Φυσικά στον ντόπιο πληθυσμό αναπτύσσονται εχθρικά αισθήματα, όπως έχει συμβεί σε πολλούς τουριστικούς τόπους.

Πρέπει επίσης να τονισθεί ότι οι δαπάνες των ξένων τουριστών που έρχονται στο Ρέθυμνο δε συνιστούν καθαρές συναλλαγματικές εισπράξεις για δύο κυρίως

¹⁶ ΙΤΕΠ, 1998, "Ελληνική Οικονομία και Τουρισμός", Τεύχος Νο 6, Αθήνα

λόγους: Πρώτον, ένα σημαντικό μέρος των δαπανών αυτών εισπράττεται ως έσοδα από ξένες επιχειρήσεις, λ.χ. ξένες αεροπορικές εταιρείες.

Δεύτερον, ένα μέρος των δαπανών αυτών που πραγματοποιούν οι ξένοι τουρίστες στη χώρα μας αφορά εισαγόμενα προϊόντα, όπως λ.χ. εισαγόμενα ποτά και τρόφιμα.

3. Εποχιακές διακυμάνσεις (χρονική υπερσυγκέντρωση) : Είναι γνωστή η εικόνα των νησιών που την περίοδο του καλοκαιριού σφύζουν από ζωή ενώ τον υπόλοιπο χρόνο δίνουν μια εικόνα εγκατάλειψης. Αυτή η άνοδος και η παύση των ρυθμών της ζωής, εκτός από κοινωνικές επιπτώσεις, έχει και άσχημα οικονομικά αποτελέσματα, μια και μένουν πολλοί άνθρωποι χωρίς απασχόληση. Η απασχόληση στον τουριστικό τομέα θεωρείται από πολλούς μια μη μόνιμη δραστηριότητα. Το πρόβλημα της εποχικότητας στον τουρισμό είναι από τα σημαντικότερα που αντιμετωπίζει η τουριστική οικονομία του Ρεθύμνου.

4. Περιφερειακές ανισότητες (χωρική υπερσυγκέντρωση) : Ο τουρισμός εκτός του ότι "αγαπάει" ορισμένες εποχές του έτους δείχνει και προτίμηση για ορισμένες περιοχές. Έτσι ορισμένοι τουριστικοί προορισμοί (όπως λ.χ. το Ρέθυμνο) κυριολεκτικά "βουλιάζουν" το καλοκαίρι, ενώ άλλοι τόποι αγνοούνται. Έτσι για λίγους μήνες τα συγκεντρωμένα πλήθη δημιουργούν, στους τουριστικούς τόπους, πλήθος παρενεργειών, μια και υπερβαίνουν κατά πολύ τη "φέρουσα ικανότητά" τους.

5. Άνοδος των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών : Είναι γνωστό ότι όπου και όταν υπάρχει αυξημένη ζήτηση σε σχέση με την προσφορά οι τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών ανέρχονται, με δυσμενείς επιπτώσεις στο βιοτικό επίπεδο των κατοίκων, ιδίως εκείνων που δεν επωφελούνται άμεσα από τον τουρισμό. Το ίδιο δυσμενής είναι η άνοδος της αξίας της γης.

6. Αναντιστοιχία ανάπτυξης ιδιωτικού - δημόσιου τομέα : Η τουριστική προσφορά βασίζεται εκτός από τις φυσικές ομορφιές και την πολιτιστική παράδοση, σε εγκαταστάσεις τουριστικής αναδομής και υποδομής. Τα έργα της δημιουργίας τουριστικής αναδομής γίνονται συνήθως από ιδιωτικούς φορείς, αφορούν δηλαδή ιδιωτικές τουριστικές επενδύσεις. Την

τουριστική υποδομή (δρόμοι, λιμάνια, αεροδρόμια κ.α.) δημιουργεί συνήθως το κράτος.

3.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Ενώ τα οικονομικά πλεονεκτήματα από την τουριστική δραστηριότητα είναι αδιαμφισβήτητα, δεν μπορούμε να πούμε το ίδιο για τις επιπτώσεις πάνω στην κοινωνία και το περιβάλλον, οι οποίες, κατά κύριο λόγο είναι δυσμενείς. Στα πρώτα χρόνια άνθησης του τουριστικού φαινομένου, η έκταση αυτού δεν είχε λάβει τις σημερινές υπερμεγέθεις διαστάσεις.

3.2.1 ΘΕΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

¹⁷Το χαμηλό εισόδημα και η έλλειψη απασχόλησης είναι η καλύτερη συνταγή για απονέκρωση μιας περιφέρειας, ιδίως στις ημέρες μας που υπάρχει ευημερία σε πολλές περιοχές. Ο τουρισμός, προσφέροντας εργασία και εισόδημα σε αναρίθμητες οικογένειες και επιχειρήσεις, έχει συντελέσει στη συγκράτηση της διαρροής πληθυσμού σε πολλές περιοχές όπως και στο Ρέθυμνο. Η οικονομική επίσης ανάπτυξη, που οφείλεται άμεσα και έμμεσα στον τουρισμό, μειώνοντας την ανεργία έχει συντελέσει στη μείωση των παθολογικών κοινωνικών φαινομένων που οφείλονται σ' αυτήν, όπως μετανάστευση, ψυχοπαθολογικά προβλήματα, ναρκωτικά κλπ.

3.2.2 ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Οι δυσμενείς κοινωνικές επιπτώσεις λόγω του τουρισμού είναι προφανείς. Αυξημένη εγκληματικότητα, πορνεία, διάδοση σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων (AIDS), ναρκωτικά, χαλάρωση των ηθών και της οικογενειακής συνοχής είναι μερικές από τις συνέπειες της σχέσης φιλοξενούντα - φιλοξενούμενου. Όλα αυτά τα δυσμενή αποτελέσματα οφείλονται κυρίως στο

¹⁷ Τσάρτας Π. (1998), «Κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις του τουρισμού σε μικρά αστικά κέντρα με τουριστική ανάπτυξη: εξαρτήσεις, διαπλοκές, προοπτικές».

μαζικό τουρισμό. Η συνήθης πορεία ενός τόπου στην τουριστική ανάπτυξη ακολουθεί πάνω - κάτω την ακόλουθη διαδρομή.

3.3.ΕΡΕΥΝΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Κατά την διάρκεια έρευνας για την πτυχιακή μου εργασία σχετικά με τον τουρισμό της πόλης μου, σύνταξα δυο ερωτηματολόγια τα οποία μοιράστηκαν σε δυο κοινωνικές ομάδες.

Πριν παρουσιάσω τα ερωτηματολόγια και την όλη έρευνα, να αναφέρω πως πραγματοποιήθηκε τον Αύγουστο του 2016.¹⁸Ένας μήνας πολύ σημαντικός για όλα τα τουριστικά μέρη καθώς είναι ο μήνας που οι περισσότεροι Έλληνες ξεκινούν τις διακοπές τους, οπότε η βοήθεια τους ήταν σημαντική. Πέρα όμως από τους Έλληνες τουρίστες , πολύ σημαντικό ρόλο έπαιξαν και οι ξένοι. Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έγινε και από τις δύο πλευρές. Μια ευχάριστη και συνάμα ενδιαφέρουσα διαδικασία καθώς μου δόθηκε η ευκαιρία να επικοινωνήσω, να συζητήσω με διαφορετικούς ανθρώπους. Ανθρώπους με διαφορετική κουλτούρα με διαφορετική γλώσσα. Η επιλογή τους έγινε τυχαία. Από τη στιγμή που έπρεπε να συνομιλήσω και με επιχειρήσεις, τόσο οι ίδιοι επιχειρηματίες τόσο και οι πελάτες τους προσφέρθηκαν να με βοηθήσουν στην έρευνα μου. Η επιλογή των επιχειρήσεων έγινε με βάση την δική μου γνώμη αλλά και δικών μου ανθρώπων. Προτίμησα επιχειρήσεις που είναι μεγάλες, αρκετά πολυδιαφημισμένες αλλά και κάποιες άλλες που θεώρησα όχι και τόσο καλά οργανωμένες και με ελάχιστο κόσμο.

Για την ολοκλήρωση λοιπόν της έρευνας και όλης της παρουσίασης το πρόγραμμα με το οποίο ασχολήθηκα ήταν το Microsoft Office Excel 2007. Ένα πρόγραμμα με το οποίο συγκέντρωσα όλες τις απαντήσεις των ερωτηματολογίων. Στη συνέχεια δημιούργησα τα διαγράμματα και βγήκε το αποτέλεσμα των παρακάτω στοιχείων.

Η πρώτη ομάδα είναι η ομάδα των επιχειρηματιών. Μέσα από το ερωτηματολόγια αυτά ήθελα να δω ποια είναι η εικόνα των επιχειρήσεων όλο αυτό το διάστημα της οικονομικής κρίσης. Πως επιβιώνουν; Τι είναι αυτό που

¹⁸ <http://www.nomika-epilekta.gr>

τους κρατάει ακόμη στην αγορά; Βέβαια εκτός από το ερωτηματολόγιο που απάντησαν οι επιχειρηματίες, πραγματοποίησα και κάποιες συνεντεύξεις προκειμένου να έχω πλήρη καταγραφή των προβλημάτων τους, των σκέψεων τους τόσο για το παρόν όσο και για το μέλλον.

Η δεύτερη ομάδα είναι αυτών των τουριστών. Ίσως και η πιο σημαντική ομάδα καθώς είναι αυτή που δίνει «ανάσα» στην αγορά. Μέσα από τις ερωτήσεις που κλίθηκαν να απαντήσουν μπορούμε να δούμε με τι κριτήρια αποφάσισαν να ταξιδέψουν στο Ρέθυμνο αλλά και πόσο ικανοποιημένοι είναι από όλες τις απόψεις στο νησί.

Παρακάτω δίνω τα ερωτηματολόγια σε εικόνες και σε υποκεφάλαιο θα δοθούν σε γραφήματα οι απαντήσεις που δόθηκαν και από τις ομάδες.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΕΣ

Ηλικία:..... Φύλο:.....

Τόπος καταγωγής:.....

1. Ταξιδεύετε: μόνιμοι σας με οικογένεια με παρέα

2. Γιατί επιλέξατε το Ρέθυμνο ως τουριστικό προορισμό; (Συμπληρώστε όσες επιλογές επιθυμείτε)

☐ Παραλίες	☐ Οικονομική επιλογή
☐ Αρχαιολογικοί χώροι	☐ Εύκολη πρόσβαση από τον τόπο διαμονής
☐ Διασκέδαση (Νυχτερινή ζωή)	☐ Γνωστοί – συγγενείς που μένουν στο Ρέθυμνο
☐ Εκκλησίες – Μοναστήρια	
☐ Φυσικό περιβάλλον	
☐ Συστάσεις από τρίτο	

3. Το Ρέθυμνο, ως τουριστικός προορισμός, θεωρείτε ότι είναι μία επιλογή:

Οικονομική Ελαφρώς ακριβή Ακριβή

4. Πού επιλέξατε να μείνετε κατά τη διαμονή σας στο Ρέθυμνο;

Ξενοδοχείο Youthhostel Ενοικιαζόμενα δωμάτια

Κάμπινγκ Φιλοξενία σε σπίτι

5. Το Ρέθυμνο ως τουριστική περιοχή, έχει αξιοποιηθεί:

Καθόλου Ελάχιστα

Μέτρια Αρκετά

Πάρα πολύ

6. Θα επιλέγατε ξανά το Ρέθυμνο ως τουριστικό προορισμό;

Ναι Όχι

Εικόνα 1. Ερωτηματολόγιο για τουρίστες

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Ηλικία:..... Φύλο:.....

Είδος επιχείρησης:.....

1. Πόσα άτομα απασχολεί η επιχείρησή σας αυτή τη περίοδο;

☐ <5	☐ 5 έως 10
☐ 11 έως 20	☐ 21 έως 40
☐ 40<	

2. Πόσα άτομα απασχολούσε η επιχείρησή σας την ίδια περίοδο του 2008;

☐ <5	☐ 5 έως 10
☐ 11 έως 20	☐ 21 έως 40
☐ 40<	

3. Παρατηρείτε αύξηση ή μείωση των τουριστών φέτος συγκριτικά με προηγούμενα χρόνια;

Αύξηση Μείωση Το ίδιο

4. Οι τουρίστες ξοδεύουν περισσότερα ή λιγότερα χρήματα συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια;

Περισσότερα Λιγότερα Το ίδιο

5. Υπάρχουν στην επιχείρησή σας προσφορές ώστε να προσελκύετε τουρίστες;

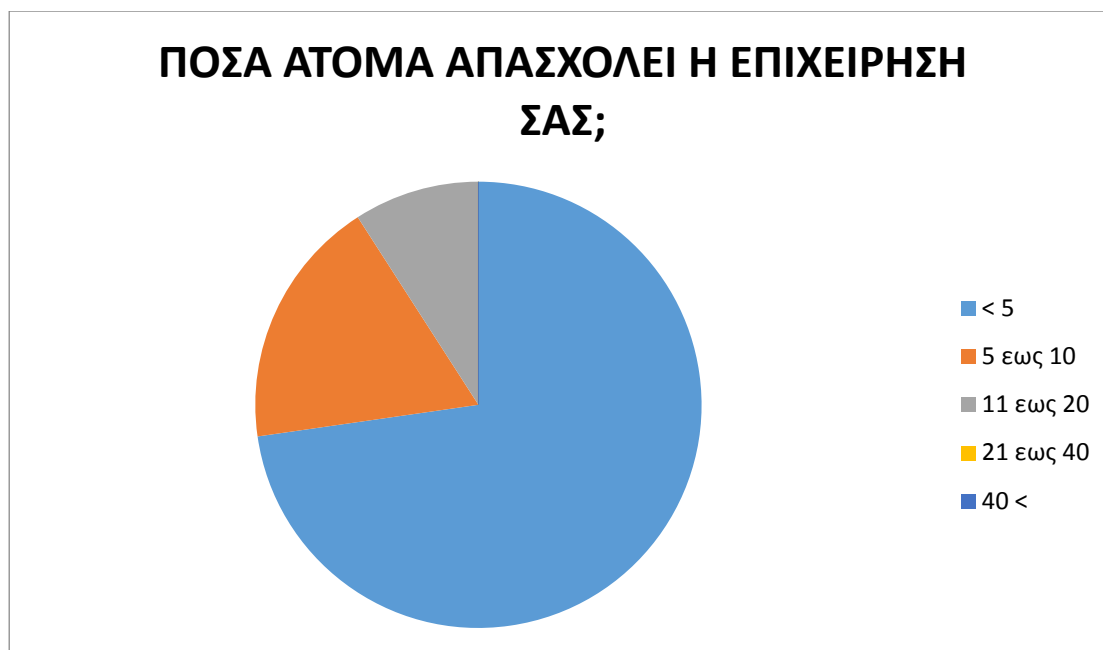
Ναι Όχι

Εικόνα 2. Ερωτηματολόγιο για τουριστικές επιχειρήσεις

3.3.1 ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΔΟΘΗΚΑΝ

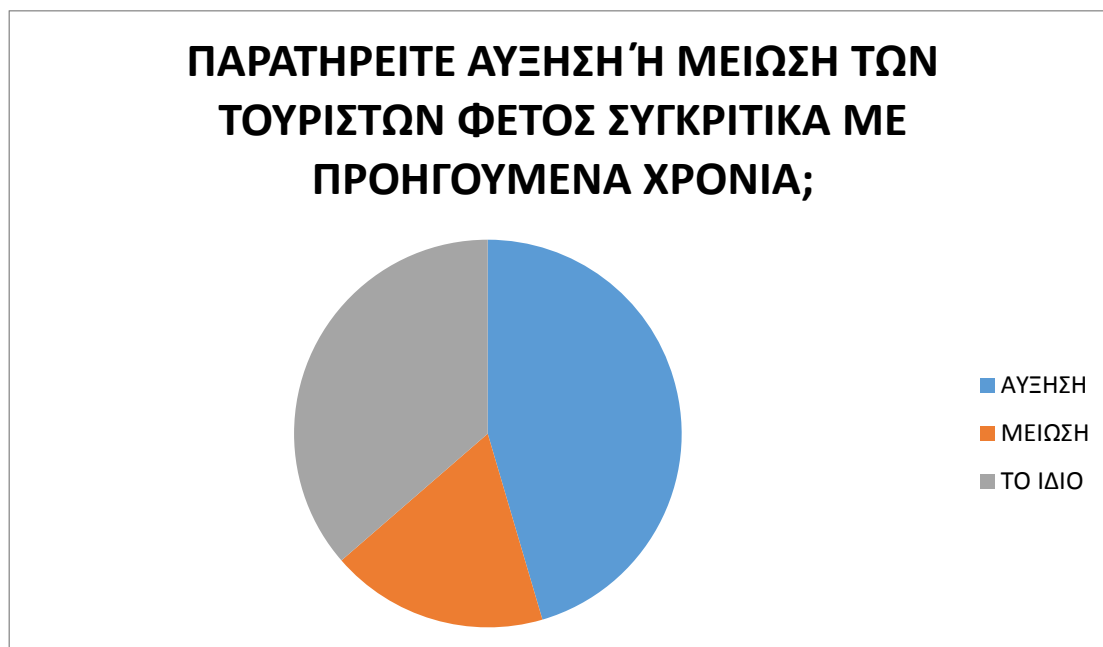
Απαντήσεις επιχειρηματιών στις πιο σημαντικές ερωτήσεις. Να αναφέρω πως απάντησαν έντεκα διαφορετικοί επιχειρηματίες. Επίσης και οι έντεκα επιχειρηματίες δε δίστασαν να σχολιάσουν τις απαντήσεις τους άλλοτε με χιούμορ και άλλοτε με πικρία απέναντι στο κράτος, παρά όμως τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τους διακατέχει το αίσθημα της ελπίδας και αυτό το οφείλουν όπως λένε στην όμορφη γη τους, την Κρήτη, το Ρέθυμνο.

Πίνακας 1. ΠΟΣΑ ΑΤΟΜΑ ΑΠΑΣΧΟΛΕΙ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΑΣ;

Στην ερώτηση μου σχετικά με το πόσα άτομα απασχολούν παρατηρούμε πως οι περισσότεροι απαντούν κάτω των πέντε ατόμων ενώ σύμφωνα με τους ίδιους παλαιότερα απασχολούσαν περισσότερο εργατικό δυναμικό.

Πίνακας 2. ΠΑΡΑΤΗΡΕΙΤΕ ΑΥΞΗΣΗ Ή ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΦΕΤΟΣ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΜΕ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ;

Την ερώτηση αυτή την θεώρησα σημαντική καθώς οι περισσότεροι επιχειρηματίες παρατηρούν πως χρόνο με το χρόνο οι τουρίστες αυξάνονται κάτι που τους δίνει κουράγιο για να συνεχίσουν τις επιχειρήσεις τους.

Οι επιχειρήσεις που απευθύνθηκα ήταν στο σύνολο έντεκα και συγκεκριμένα:

- Αγία Δύναμη – ΑΦΟΙ Σπυράκη – Ταβέρνα
- Αλυκές – Κωστογιάννης Εμμανουήλ – Ταβέρνα
- Γαλέρα – Στάρρος Αντώνιος – Ταβέρνα
- Antigoni Hotel – Νικολούδης Διονύσιος
- Crete Sun – Μανωλακάκης Εμμανουήλ
- Kynthia Hotel – Μηλαράκης Αντώνιος
- Alkuon Plaza – Κατσαντώνης Εμμανουήλ
- Cronos – Κατσανεβάκης Γεώργιος – Ζαχαροπλαστείο
- Mona Lisa – Σκαρτσιλάκης Νικόλαος – Ζαχαροπλαστείο
- Auto Force Travel – Μιχελουδάκης Στέλιος – Γραφείο Γενικού Τουρισμού, Ενοικιάσεις αυτοκινήτων
- Bio Rhythm – Βαρδιάμπαση Μαρία – Βιολογικά προϊόντα

Από την πρώτη επιχείρηση μου απάντησε ο κύριος Γιώργος ένας από τους ιδιοκτήτες της ταβέρνας. Ο κύριος Γιώργος, ευδιάθετος, απάντησε σε όλες τις ερωτήσεις και μου τόνιζε κάθε φορά πως η κρίση επηρέασε πολύ την κίνηση της εταιρείας. Η επιχείρησή του απασχολεί πέντε άτομα, βέβαια και το 2008 από ότι είπε, απασχολούσε πάλι πέντε άτομα. Επίσης ο κύριος Γιώργος παρατήρησε πως παρά την οικονομική κρίση, η τουριστική κίνηση έχει αυξηθεί αλλά καταναλώνουν λιγότερα χρήματα σε σχέση με άλλα χρόνια. Φυσικά, οι ξένοι τουρίστες πάντα ξόδευαν λιγότερα από ότι οι Έλληνες. Στην ερώτηση περι προσφορών προκειμένου οι τουρίστες να επισκεφτούν την επιχείρηση, ο κύριος Γιώργος απάντησε πως εννοείται πως υπάρχουν προσφορές κάθε μέρα σε πιάτα που βγάζει η κουζίνα κυρίως σε τοπικές συνταγές. Επίσης μείωσε αρκετά τις τιμές και λόγω της κρίσης, αλλά και του ανταγωνισμού.

Σε μια δεύτερη και τρίτη επιχείρηση της ίδιας κατηγορίας, ο κύριος Μανόλης και ο κύριος Αντώνης, έδωσαν σχεδόν τις ίδιες απαντήσεις με τον κύριο Γιώργο. Όπως είπε χαρακτηριστικά και ο κύριος Μανόλης «Όσοι έχουμε επιχειρήσεις με φαγητό ή καφέ, αντιμετωπίζουμε αρκετές δυσκολίες κάθε καλοκαίρι. Μπορεί να αυξάνονται οι τουρίστες αλλά και το ΦΠΑ αυξάνεται κι εμείς μειώνουμε τις τιμές μας. Έχουμε συνέχεια ζημιά.»

Κι εδώ αλλάζει η κατηγορία της επιχείρησης. Ο κύριος Διονύσης, ιδιοκτήτης ξενοδοχείου, στην πρώτη ερώτηση για το πόσα άτομα απασχολεί, απάντησε πέντε έως

δέκα και ότι παλαιότερα απασχολούσε περισσότερα άτομα αλλά λόγω των περικοπών αναγκάστηκε να διακόψει την συνεργασία τους. Επιπλέον είπε ότι ενώ υπάρχει πληρότητα, υπάρχουν και οι «νεκροί» μήνες κάτι το οποίο τους δυσκολεύει αφού τα έξοδα τρέχουν. Σε συζήτηση λοιπόν και με τις άλλες τρεις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις των κυρίων Μανόλη, Αντώνη και Μανόλη καταλήξαμε στην ίδια συζήτηση με τον πρώτο ιδιοκτήτη ξενοδοχείου. Βέβαια η μόνη τους διαφορά είναι ότι ο κύριος Αντώνης του Kynthia Hotel απασχολούσε και απασχολεί πέντε άτομα γιατί είναι οικογενειακή επιχείρηση.

Στην συνέχεια ο κύριος Γιώργος και ο κύριος Νίκος, ιδιοκτήτες ζαχαροπλαστειών απαντούν. Στην πρώτη ερώτηση και οι δύο ιδιοκτήτες απάντησαν πως πλέον απασχολούν πέντε άτομα ενώ παλαιότερα απασχολούσαν πέντε έως δέκα. Όπως είπαν και οι περισσότεροι επιχειρηματίες, η κρίση ήταν που τους οδήγησε στις περικοπές υπαλλήλων. Και οι δύο ιδιοκτήτες στις επόμενες ερωτήσεις απάντησαν το ίδιο. Επίσης και οι δύο δήλωσαν πως παρά το γεγονός ότι κράτησαν την ποιότητα υλικών, μείωσαν τις τιμές τους προκειμένου να προσελκύσουν τον κόσμο.

Ο κύριος Στέλιος ιδιοκτήτης Γραφείου Γενικού Τουρισμού – Ενοικιάσεις αυτοκινήτων, στην πρώτη ερώτηση απάντησε πως απασχολεί πλέον πέντε άτομα ενώ παλαιότερα απασχολούσε έντεκα μέχρι είκοσι άτομα. «Η οικονομική κρίση με ανάγκασε να απολύσω πολύ κόσμο. Η κίνηση έπεφτε χρόνο με χρόνο και ενώ υπήρχε και υπάρχει αύξηση τουριστών, τα πράγματα μένουν ίδια. Και φυσικά οι προσφορές μας σαν γραφείο Τουρισμού είναι πολύ καλύτερες από άλλες χρονιές.»

Τέλος, η κυρία Μαρία στο κατάστημα βιολογικών προϊόντων της, απασχολούσε και απασχολεί τέσσερα άτομα καθώς η επιχείρησή της είναι μικρή και σίγουρα αν απασχολούσε κι άλλο προσωπικό, όπως είπε «δεν θα ήταν καθόλου εύκολο». Επίσης και η ίδια παρατήρησε αύξηση τουριστών κάτι που όπως είπε την κάνει να χαίρεται γιατί ενώ οι τουρίστες δεν ξεδεύουν, διαλέγουν το νησί για τις διακοπές τους. Όσον αφορά την τελευταία ερώτηση, η κυρία Μαρία απάντησε πως κάνει προσφορές αλλά έχει μειώσει και τιμές σε προϊόντα, όσο μπορούσε γιατί η ποιότητα των προϊόντων δεν τις το επέτρεπε και πολύ.

Γενικά και οι έντεκα επιχειρηματίες είχαν τις ίδιες απόψεις αλλά και απαντήσεις. Μέσα από συζητήσεις που είχαμε, μου έδιναν να καταλάβω πως η κρίση τους έχει αλλάξει την επιχείρησή τους, τον τρόπο που δούλευα. Φυσικά και οι έντεκα παρά την ανησυχία τους για το μέλλον αφού τα πράγματα δυσκολεύουν, ελπίζουν σε κάτι καλύτερο, σε κάτι που θα κρατήσει το Ρέθυμνο στις επιλογές των τουριστών. Δεν

απογοητεύονται και όπως είπαν οι περισσότεροι , φτάνει που έρχονται να δουν τις ομορφιές αυτού του τόπου. Δεν είναι μόνο οι θάλασσες αλλά όλο το νησί είναι ένας θησαυρός, σε ταξιδεύει και σε μαγεύει.

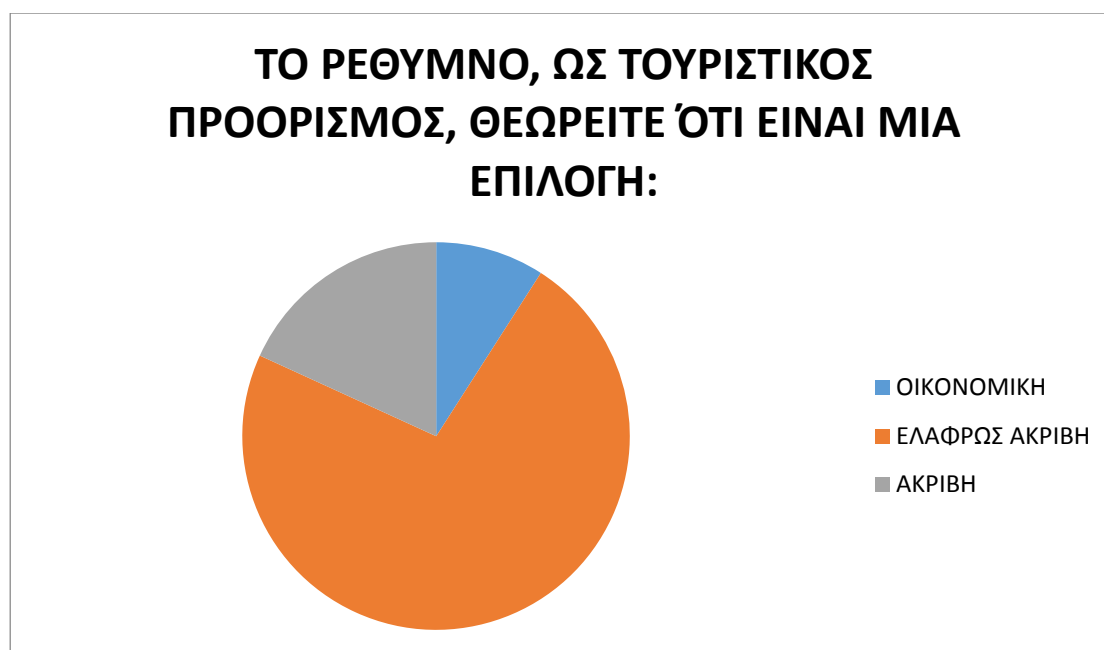
Απαντήσεις τουριστών. Σ' αυτό το σημείο να τονίσω πως οι περισσότεροι ήταν Έλληνες τουρίστες.

Στο παρακάτω γράφημα οι ερωτηθέντες μπορούσαν να δώσουν παραπάνω από μια απάντηση.

Πίνακας 3. ΓΙΑΤΙ ΕΠΙΛΕΞΑΤΕ ΤΟ ΡΕΘΥΜΝΟ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ;

Στην ερώτηση αυτή βλέπουμε πως οι περισσότεροι επέλεξαν το Ρέθυμνο για τις όμορφες παραλίες του αλλά και για άλλους λόγους. Εδώ βέβαια ο καθένας απαντούσε ότι επιθυμούσε, απλά επέλεξα τις επικρατέστερες απαντήσεις προκειμένου να δούμε το κυριότερο κριτήριο επιλογής τους. Εξάλλου μη ξεχνάμε πως κάθε χρόνο στην Κρήτη οι νέοι ξένοι τουρίστες έρχονται καθαρά για την νυχτερινή διασκέδαση.

Καθώς απαντούσαν το ερωτηματολόγιο, τα σχόλια όλων ήταν πως παρά την ακριβή ζωή του νησιού, την ομορφιά αυτού του τόπου δεν την αλλάζουν με τίποτα. Μάλιστα το σύνολο των τουριστών απάντησε πως θα επέλεγε ξανά το Ρέθυμνο για τις διακοπές του κάτι που δίνει ελπίδες γι' αυτόν τόπο. Ας μη ξεχνάμε εκτός από τις πανέμορφες παραλίες που θα έλεγα αλλά και όπως απάντησαν οι τουρίστες, οι Ρεθυμνιώτες είναι ένας λαός με απίστευτη παράδοση, ήθη και έθιμα.

3.4 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΑ...

Τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργηθεί ένα κλίμα αισιοδοξίας στον Ρεθυμνιώτικο λαό καθώς ο τουρισμός χρόνο με χρόνο αυξάνεται. Παρά την οικονομική κρίση και τα αρνητικά σχόλια των ξένων Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, για παράδειγμα οι γερμανικές εφημερίδες, οι ξένοι τουρίστες επιλέγουν τη χώρα μας για τις διακοπές τους. Το Ρέθυμνο με την ομορφιά του, τα γαλαζοπράσινα νερά του, το φιλόξενο λαό του, προσελκύει κάθε χρόνο τους τουρίστες.

Σύμφωνα λοιπόν με τους επιχειρηματίες ξενοδοχειακών μονάδων, η πληρότητα αγγίζει το 95% για το μήνα Αύγουστο. Πολλοί επιχειρηματίες περιμένουν την εποχή του καλοκαιριού προκειμένου να πάρουν μια οικονομική «ανάσα». Όπως είπα παραπάνω πέρα από την διανομή ερωτηματολογίων, πήρα και κάποιες συνεντεύξεις.

Συγκεκριμένα επιχειρηματίας ενοικίασης δωματίων στο Ρέθυμνο προθυμοποιήθηκε να μου απαντήσει σε κάποιες ερωτήσεις μου.

1. Πως επηρέασε την επιχείρησή σας η οικονομική κρίση;

Κοιτάξτε να δείτε, τα τελευταία χρόνια σαν επιχειρηματίες αναγκάστηκα να κάνω περικοπές προσωπικού αλλά δε μπορώ να πω πως σαν επιχείρηση έχουμε αγγίξει τον πάτο, δε πάμε δηλαδή καλά. Ακόμη αντέχουμε, αντιστεκόμαστε στη κρίση με διάφορους τρόπους και αυτό οφείλεται και στους τουρίστες για την επιλογή τους.

2. Τι θεωρείτε ότι θα μπορούσε να αξιοποιηθεί στο Ρέθυμνο ώστε να κρατηθεί ή ακόμη και να αυξηθεί η τουριστική κίνηση;

Αυτό που πιστεύω και πίστευα πάντα, όχι μόνο για τον τόπο μου αλλά και για ολόκληρη την Ελλάδα, είναι να εκμεταλλευτούμε, με την καλή έννοια, τον φυσικό πλούτο που μας δίνεται απλόχερα. Για παράδειγμα, καθαρές παραλίες, οργανωμένα-καθαρά πάρκα αναψυχής και άλλα τόσα.

3. Πως κρίνετε ότι επηρεάζει ο τουρισμός την κοινωνία του Ρεθύμνου;

Κάθε χρόνο οι επισκέπτες είναι διαφορετικής κουλτούρας, πολιτισμού. Σίγουρα δε μπορούμε να ταιριάζουμε με όλους αλλά στην ουσία αυτοί μας κρατάνε ζωντανούς. Οι περισσότεροι όταν φεύγουν από εδώ το μόνο που λένε είναι ότι έμειναν ενθουσιασμένοι με τον τόπο, τους κατοίκους, τη φιλοξενία μας, τι άλλο να θες σαν Ρεθυμνιώτης και σαν επιχειρηματίας;

4. Η οικογένειά σας κράτησε επαφές με τουρίστες; Αν ναι κρατάτε επαφές μέχρι σήμερα;

Φυσικά και κρατήσαμε επαφές, μάλιστα μια οικογένεια μετά την πρώτη επίσκεψη της στο Ρέθυμνο αποφάσισε να αγοράσει μια μονοκατοικία. Από τότε κάθε καλοκαίρι βρίσκονται εδώ, έχουν γίνει λάτρεις

της Ρεθυμνιώτικης κουζίνας αλλά και του πολιτισμού μας, παρά το γεγονός ότι είναι Άγγλοι. Και καλύτερος μου φίλος ο πατέρας της οικογένειας.

5. Ακούσατε αρνητικά σχόλια από τουρίστες για τον τόπο σας;

Όχι. Δεν έχω ακούσει κάτι αρνητικό ώστε να ενοχληθώ ή να προσβληθώ για τον τόπο μου. Σχόλια τύπου ότι θα έπρεπε κάποια πράγματα να είναι πιο οργανωμένα, δε θεωρώ ότι επηρεάζουν αρνητικά την κίνηση στο Ρέθυμνο και κατ' επέκταση του νησιού.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Κώστα για το χρόνο που διέθεσε για αυτή τη μικρή συνέντευξη.

Καθόλη τη διάρκεια της έρευνας μου λοιπόν έτυχε να μιλήσω και με άλλους ανθρώπους που σχετίζονται με τον τουρισμό της πόλης μου και το συμπέρασμα είναι πως αυτά τα σημάδια αύξησης του τουρισμού αφήνουν μια γλυκιά αισιοδοξία για κάτι καλύτερο. Όπως είπε και μια εργαζόμενη στο γραφείο πληροφόρησης τουριστών « Είναι ευχάριστο να βλέπεις κόσμο να έρχεται μέσα στο γραφείο και να θέλει να μάθει όσα περισσότερα μπορεί για το Ρέθυμνο, αυτό μας αρκεί.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Μελετώντας όλα τα παραπάνω διαπιστώνει κανείς το πόσο σημαντική είναι η ανάπτυξη του τουρισμού για την οικονομία ολόκληρης της ελληνικής κοινωνίας. Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο την Ελλάδα που συμβάλει στη τουριστική ανάπτυξη της, εκτός από το κλίμα, είναι το έντονο νησιωτικό φαινόμενο.

Έτσι λοιπόν και για το νησί της Κρήτης, ο τουρισμός αποτελεί ένα δυναμικό παράγοντα που εδώ και μερικές δεκαετίες, σε συνδυασμό με τον πρωτογενή τομέα, στηρίζουν και προωθούν την τοπική ανάπτυξη. Βέβαια εξαιτίας της πολύ μεγάλης επισκεψιμότητας του νησιού από τουρίστες και ντόπιους έχουν προκληθεί σημαντικά προβλήματα στο περιβάλλον, ενώ μεγάλες αλλαγές έχουν δεχτεί και η οικονομία, η οποία από αγροκτηνοτροφική έχει γίνει κυρίως τουριστική, αλλά και ο πολιτισμός της Κρήτης καθώς υπάρχουν μετασχηματισμοί στις νοοτροπίες, στις οικογενειακές δομές, στις έμφυλες σχέσεις. Έχει παρατηρηθεί όμως τα τελευταία χρόνια ότι οι αρνητικές αυτές συνέπειες δεν οφείλονται τόσο στην έντονη τουριστική δραστηριότητα αλλά στον λάθος προγραμματισμό ανάπτυξης της.

Ένα άλλο σημείο που θα ήθελα να σταθώ καθώς αποτέλεσε ένα σημαντικό κομμάτι αυτής της εργασίας ήταν αυτό των συζητήσεων με διάφορους φορείς του τουρισμού. Παρά τις δυσκολίες τους, το άγχος τους, είναι άνθρωποι ανοιχτοί, καλόκαρδοι, έτοιμοι να σε εξυπηρετήσουν. Οι συζητήσεις μας είχαν ενδιαφέρον, μάθαινα πράγματα για τον τρόπο μου τα οποία δεν ήξερα, ανακάλυπτα με κάθε συζήτηση κάτι καινούριο. Έπειτα οι συζητήσεις με τους τουρίστες ήταν ευχάριστες. Μου διηγούταν διάφορα περιστατικά των διακοπών τους, το πόσο όμορφα πέρασαν και περνούσαν τις μέρες τους στο Ρέθυμνο.

Οι Κρητικοί όμως έχουν στραφεί με αργά αλλά σταθερά βήματα στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού και κυρίως στον αγροτουρισμό, αποσκοπώντας σε μία πιο ποιοτική τουριστική ανάπτυξη. Ακόμα, οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού συνάδουν εξ' ορισμού με το μοντέλο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, αφού περιλαμβάνουν δραστηριότητες χωρίς εντατική μορφή και είναι φιλικές προς το περιβάλλον.

Παράλληλα, και ο νομός Ρεθύμνου είναι μια περιοχή με έντονη τουριστική αλλά και αγροτουριστική δραστηριότητα. Οι κάτοικοι του νομού βέβαια κρατούν σε πολύ υψηλά επίπεδα τις παραδόσεις τις κρητικές παραδόσεις διατηρώντας μία πολύ ουσιαστική και ποιοτική σχέση με τους τουρίστες. Έχει παρατηρηθεί ότι πλέον με όλες αυτές τις προσπάθειες που γίνονται στη σχέση μεταξύ Κρητικών με τους τουρίστες γίνεται «ανταλλαγή» θετικών κατά βάση επιρροών. Το γεγονός αυτό παρατηρείται σε πολλά χωριά του νομού Ρεθύμνης αλλά και ολόκληρης της Κρήτης. Τέλος, είναι πολύ θετικό το γεγονός ότι το αίσθημα «προστασίας» του νησιού από την «φθορά» του τουρισμού, γίνεται κάθε χρόνο εντονότερη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βαρβαρέσος Σ., (2000), «Τουρισμός, έννοιες, μεγέθη, δομές», Αθήνα, εκδόσεις Προπομπός
- Γαλανοπούλου, Κ., & Ελντόρ, Β., 2006, «Έντονη ανάπτυξη αγροτουρισμό στην Κρήτη», Κρήτη
- Ηγουμενάκης Ν.Γ., Κραβαρίτης Κ.Ν., Λύτρας Π.Ν., 2000, «Εισαγωγή στον Τουρισμό», Interbooks, Αθήνα
- ΙΤΕΠ, 1998, "Ελληνική Οικονομία και Τουρισμός", Τεύχος Νο 6, Αθήνα
- Κοκκώσης Χ. και Τσάρτας Π. (2001), «Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον», Αθήνα: Κριτική
- Λαγός Δ., (2005), «Τουριστική Οικονομική», Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική
- Παπανίκος Γ(2004), Τουριστική ανάπτυξη, ΕΟΤ,
- Παπαδημητρίου Ευριπίδης (2004), «Τουρίστες και Ντόπιοι. Ζητήματα κοινωνικής έρευνας για τον τουρισμό», Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών
- Παπακωνσταντινίδης Λ. (1992), «Αγροτουρισμός σταθμός για την τοπική ανάπτυξη», Αθήνα
- Σφακιανάκης Μ. Κ. (2000), «Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού», Αθήνα: Έλλην
- Τσάρτας Π. (1998), «Κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις του τουρισμού σε μικρά αστικά κέντρα με τουριστική ανάπτυξη: εξαρτήσεις, διαπλοκές, προοπτικές».

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Airy D., Education for Tourism Development,(2000), University of Surray
- Dimopoulou E., Multi-disciplinary Approach for the Environmental Analysis of Surface Waters in a Large-scale Development,(2005)

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

<https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/BMA547/ΑΝΟΙΚΤΑ%20ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ%20ΜΑΘΗΜΑΤΑ/Σημειώσεις%20μαθήματος%20Εισαγωγή%20στον%20Τουρισμό%20και%20την%20Τουριστική%20Οικονομία.pdf>

<http://www.nomika-epilekta.gr>

<http://www.agrotourcrete.gr/>

<https://www.touristikiekpaideysi.gr/documents/agritourism.pdf>

<http://www.rethymno.gr/>

<http://www.explorecrete.com/crete-west/GR-Plakias.html>

<http://www.cretehorseriding.com/gr-crete-plakias.html>

<http://www.milia.gr/index.html>

www.arolithosvillage.gr

www.vamossa.gr/el

archive.in.gr/Reviews/review.asp?lngReviewID

<https://www.rethymno.gr/city/history/history.html>

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright ©ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Allrightsreserved.

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

ΧΡΥΣΗ ΦΟΥΝΤΕΔΑΚΗ, 2016